

„A történet” helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

felvidék

2023. december IV. évfolyam 12. szám

10

Póda Erzsébet -
Eventus

11

Kákonyi Lucia -
Anderssen-
megnyitás

13

Balla Margit -
A medve
karácsonykor

14

Jancsó Nóra -
Kártevők

Az írónak nem az irányítás a feladata – ez a politikusok dolga –, hanem az, hogy életével, munkájával, gondolatainak közlésével példát adjon.

(Egri Viktor)

Lapszámunkat Kovács Csonga Anikó alkotásaival illusztráltuk.

vezérvess

Monoszló Dezső*

Töltésszimmetria

E században, hol oly gyorsan kiosztott áldás és átok fekete-fehérré szálazta szét a szimmetrikus világot, hol önkényes dugóhúzó-konvenció javallta, mi a bal és mi a jobb, mialatt a kétfelé forgó neutrínók egyformán perdültek balra, jobbra, összetört tükrök mögül mutogatva a mozgó harmóniát, itt éltem én az univerzum „baloldalán”, voltam hívó, hitetlen, konok, de mégis mindig a mindenség ikerrésze voltam, kiegyenlítették az anticsillagok.

*A költő száz éve, 1923. december 28-án született.

fordulópont

ELVESZETT ILLÚZIÓK

1989-ben a lakosság nagy része boldog volt, illúziókkal telve várta a zsarnokság, a kommunista diktatúra végét. Eljött a jólét ideje, mi is úgy fogunk élni, mint Nyugaton az emberek. A Nagy Élet most kezdődik!

Egyeseknek valóban elkezdődött a Nagy Élet, rögtön a kilencvenes évek elején. A volt kommunista káderek tudták, hogy gyerekeik miből indítsák vállalkozásaikat, hogyan és mibe kell belevágni. A kreatívabbak, akiknek volt egy kis megtakarított pénzük is, ügyesen vállalkoztak. Persze sokan kezdtek a zavarosban halászni, a még ki nem kristályosodott törvényeket könnyű volt kijátszani. Az ügyesebbek meggazdagodtak, az ügyetlenebbek

vagy börtönbe kerültek, vagy áldozatai lettek a különböző érdekháborúknak – rájuk a szeretteik óriási gránit sírkövek mellett emlékeznek a temetőben. Volt, aki úgy gondolta, hogy 1990-ben (újja)született – megtagadva a besúgói múltját, mellyel a kommunista diktatúrát szolgálta ki, megtagadva azokat az előnyöket, melyeket párttársai, esetleg szülei (akik a diktatúra jeles képviselői voltak) biztosítottak be számukra. (Földterületek, telkek, külföldi tanulási lehetőségek, lakások stb.)

És jöttek Nyugatról a nagy befektetők. Akkor azt gondoltuk, a jó szándék vezérli őket, de hamar kiderült, nem arról van szó. Hanem arról, hogy el akarják lehetetleníteni a mi

iparunkat, a mi gazdaságunkat, mivel nagy konkurenciát jelentene számukra, ha tovább működne. Gondoljunk csak a nehéziparra (pl. fegyvergyárak), az élelmiszeriparra (pl. cukorgyárak), gyógyszeriparra...! De jöttek azok a Janus-arcú emberek is, akik a szellemi tőkét igyekeztek kivinni az országból, különböző ideológiákba csomagolták mondandójukat, nyitott társadalmakat emlegetve. Elhúzták a mézesmadzagot a buzgó, tanulni vágyó értelmiségiek előtt azzal, hogy ösztöndíjakat nyerhetnek Nyugat-Európa vagy az USA jeles egyetemére, és mindezért nem kérnek szerepet semmit. Filantróp szerepekben tündökölve férköztek be a naiv, a kommunista dik-

tatúrából ébredező értelmiségiek gondolatvilágába. Potom pénzért akarták megvenni azokat a tehetségeket, akik a későbbiekben vezető pozícióba kerülve, saját hazájukban az ő szöszölőik lehetnek, majd követni fogják az ő utasításait. Sajnos, nem kevés esetben ez az elképzelésük bevált. Látjuk ezeket a szomorú gyakorlati következményeket Ukrajnában, és szinte egész Európában.

Fő céljuk a globalizáció kiterjesztése, ahol a verseny és a soha nem látott gazdasági növekedés a legfontosabb. Továbbá a „fogyasztói” embertípus nagyipari létrehozása – a kapcsolataitól, céljaitól megfosztott, magányosan szorongó, könnyen manipulálha-

tó emberé. Durkheim már az 1800-as évek végén anómiás személyiségként írta le ezt a típust. Az érett személyiségű ember tudja a céljait, nem manipulálható, és rossz vásárló a globalisták szemében. A társadalom egészséges működésének alapja a szocializáció (a család elsődleges értékátadó, majd a pedagógus, a média, a kortársak, az egyházak, a munkahelyi közösségek, a törvényességet betartató intézmények, tömegmozgalmak – pártok, nemzet), ami azt jelenti, hogy olyan közösségekhez tartozom, melyek számomra fontosak, melyek értékrendjével, normáival, kultúrájával azonosulok. Bízom azokban, akikhez tartozom. A társadalom működése nagy vonalak-

Bordás Sándor

fordulópont

ban kiszámítható. Az életnek van célja és értelme. Erős a társadalmi tőke, ami Fukuyama szerint nem más, mint a bizalom és a kölcsönösség a társadalom tagjai között. Megszilárdíthatja ezt az egészséges működést az isten-haza-család hármasa, ahol a hitnek óriási szerepe van a társadalom fejlődésében.

A globalizáció mellett komoly veszélyforrást jelent az egészségesen működő társadalmakra a woke ideológia, mely az 1930-as években indult az Amerikai Egyesült Államokból, és már itt van Európában. Ez az ideológia több

kutató szerint veszélyezteti az emberiség jövőjét, hiszen támadja a különböző kultúrák történelmét, hagyományait, a kultúrák hőseit, magát a családot is, mint a társadalom legkisebb sejtjét. Támadja a biológiai különbségeket, a nemek egymást kiegészítő jellegét. Szeretne rámutatni az állítólagos diszkriminációkra a nemek között is, viszont új diszkriminációkat épít, elnyom, és kialakítja az erőszakosságot, a megbízhatatlanságot, a kétség társadalmát. Ezt az ideológiát főleg a mainstream balliberális irányzat viszi a vállán körbe az európai orszá-

gokban, óriási károkat okozva az emberi lelkekben, kritikus mentálhigiénés állapotokat okozva az egyébként is szorongó, bizonytalan identitású emberekben. Nem véletlen, hogy egyik fő céljuk a nemzetállamok lebontása, hiszen a balliberális irányzathoz ebben is közel állnak. A nemzeti identitás egyik legfontosabb pillére a nyelv, melyet a woke ideológia terjesztői a saját nyelvvezetükkel igyekeznek megváltoztatni. Szerencsére eddig nem nagy sikerrel. Egyes balliberális költők, írók nálunk is igyekeznek a nemzetállamok meggyengítésére, esetleg meg-

szüntetésére, sőt előfordul, hogy ha a nemzetállamiság védelmében szólalunk fel, akkor megkapjuk a náci bélyeget, ahogy ez jellemző más európai országokban is. Ez az ember-típus ott is ellenséget lát, ahol nincs. A klinikai pszichológia és a pszichiátria paranoiának nevezi ezt a tünetet. Ebből következik, hogy ezek a balliberális gondolkodású költők, írók a nemzeti identitás szó hallatán őzjöngeni kezdenek, majd verbális agresszióval fejezik ki nemtetszésüket. Nekik javasolni lehet, hogy ne az anyanyelvükön írjanak, hanem valamelyik választott

idegen nyelven, akkor biztos nem kerülnek konfliktusba önmagukkal!

Ami Európa jövőjét illeti, az illúzióink teljesen elvesztek, nemcsak a fent leírtak miatt, hanem a bevonuló muszlim hordák miatt is. Határaink mentén háború dúl, egyes elemzők szerint elkezdődött a harmadik világháború, melybe az EU akarva-akaratlanul belesodródik. Kikkel szeretné a harmadik világháborút az EU megnyerni? Remélem nem a Conchita Wurst-félékkel, vagy a woke ideológia szörnyszülötteivel, és az illetékesek időben kapcsolnak!

Kovács Csongó Anikó: Migráns-sokk - Terror

vers

Kégl Ildikó

hallgatás

lehetne akár anyagtalan, illékony, de iszapsűrű és csupa sikoly ez a mi hallgatásunk, feltör a járólapok közül, betölti a szobát, elkapja a lábunk, és mi már nem lehetünk tiszták többé, elmondja a történetünket némán, szembesít megannyi újrakezdés-kudarcunkkal és azzal, hogy bűnök tapadtak a talpunkra, a hallgatásunknak vizenyős, halálkék szeme van, átható tekintettel néz ránk, figyel, ahogy fuldoklunk, elevenen elgyászol minket,

sírni sem tudunk már, és kapalózni sem, engedjük, hogy ez a mi hallgatásunk elleljen minket, már nyakunkig ér, beáramlik a szánkon, ég tőle a nyelőcső, nincs erőnk nem feladni, csak csont és bőr és fájdalom, jaj, pedig Isten uja már a kapucsengőn, látod, sokszor ennyin múlik, de mire felért a másodikra, mi belefutadtunk a hallgatásba

nyúlcsapás

kétségbeesve bolyongok szemed szürkéjében, de magamat nem, csak

a felismerést látom benne, hogy ez a szürke engem, mármint idegen anyagot kivet magából, egyedül megyek tovább elképzelt utunkon, új cipőmben a múlt fölél állok, ide egy nyúlcsapást gondolok és vízmosást, amoda kóbor kutyákat, fűzfaágra pacsirtahangot, arra táncolok majd, kitáncolom én minden völgyből a ködöt, hajnalt táncolok a mezőbe, születnek tőlem színarany virágok, berendezem én nélküled a világot

A KUTATÁS PERSPEKTÍVÁI

Beszélgetés H. Nagy Péter irodalomtörténésszel, szerkesztővel, egyetemi oktatóval

Nagy Erika

H. Nagy Péter

A budapesti születésű H. Nagy Péter 1999 óta szerkeszti a Prae irodalmi folyóiratot. Péccsett kezdett oktatni a '90-es években, majd 2006-tól 2008-ig a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem kutatója volt, jelenleg pedig a komáromi Selye János Egyetem Tanárképző Karának docense a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. Az Opus és a Partitúra alapító szerkesztője, az MA Populáris Kultúra Kutatócsoport alapító tagja. 2016 óta a Selye János Egyetem Tanárképző Kara folyóiratának, az Eruditio – Educatio című tudományos lapnak a főszerkesztője.

– Egyetemen tanítasz, sok tehetséges fiatal került ki a kezéd közül. Hogy látod a pályakezdők helyzetét a hazai magyar irodalmi életben?

– Az egyetem olyan közeg, ahol mindig vannak tehetségnél fogva gyorsan feltűnő fiatalok, akikkel érdemes foglalkozni, segíteni őket. Az már más kérdés, hogy az itteni folyóirat-kultúrába vagy intézményi hálózatba hogyan tudnak belépni. A tehetséggondozás fontos terület, nem feltétlenül a tanárképző karok feladata, de mégsem hanyagoljuk el. Egész más egy olyan egyetemi struktúra, amelyben nagyobb teret kapnak a kreatív írás kurzusok, vagy olyan órák, ahol fel tudják vilantani a szépirodalmi képességüket (erre akár a verstanóra is alkalmas lehet). Nálunk indult például Baka L. Patrik, akinek az irodalmi karrierjét ugyanúgy támogattuk, ahogy a szakmai felkészítését is. Az egyetemen a tehetséget először is fel kell fedezni, ami nem kis feladat, aztán lehet rá építeni. Fontos tényező emellett a folyóiratok tehetség-

gondozó stratégiája, persze, ha van nekik. Emlékszem, mi annak idején az Opus folyóirattal vagy a Szőrös Kővel a fiataloknak publikálási teret biztosítottunk. Sőt, a tudományos lapokban is, mint a Partitúra. A fiatalok nincsenek elzárva az ilyen típusú lapoktól sem, de persze mindig az adott szerkesztőségen múlik, hogy miként viszonyulnak a fiatalokhoz és a fiatalok által küldött szövegekhez. Nem nehéz bekerülni az irodalmi életbe, de ahhoz, hogy ez működjön, nagy odafigyelésre van szükség a különböző szerkesztőségek, mentorprogramok és oktatási intézmények részéről.

– Populáris kultúrával foglalkozó kutatócsoport működik az egyetemen. Mit tud nyújtani a csoport a fiataloknak?

– Tíz évvel ezelőtt, amikor létrehoztuk a kutatócsoportot, rengeteg szemináriumot tartottunk. Pár évig bevezető jelleggel, hogy megismerjék a fiatalok a popkultúra kutatásának a lehetőségeit, helyzetét, vagyis azt, hogy mivel tudnak foglalkozni. A fiatalok kultúrája eltér az idősebb nemzedékétől, mást olvasnak, más a műveltségi hátterük. A popkultúra-kutatás azért is érdekes lehet nekik, mert lényegében olyan művekkel és jelenségekkel foglalkozhatnak, amelyek közelebb állnak hozzájuk (mint a részvételi kultúra vagy a rajongókörök tevékenysége), és nem az akadémiai előírások, vagy az egyetemi kánonoknak az elvárásai rendszere szabja meg ezeket. Úgy hoztuk létre a kutatócsoportot, hogy egyetemi hallgatók is voltak benne minden szintről, és olyan oktatók is, akik professzionálisan kutatnak

(mint például Keserű József, Nemes Z. Márió, Ureczky Eszter vagy L. Varga Péter). Lényegében ez a mai napig így működik. Jelenleg több mint húsz kutatónk van. Ez elsősorban egy szakmai-baráti közeg, és itt nem is a szépirói tevékenységüket, hanem inkább a kutatói mentalitást építjük fel, illetve konkrét kutatási területeket nyitunk meg előttük, a populáris irodalomtól kezdve Lady Gagáig.

– Termékeny szerző vagy, széles spektrumon mozognak a köteteid.

– Igen, évente egy-két könyvem jelenik meg. Az idén megjelent kötetem a popkultúra-kutatás lehetőségeit kapcsolja össze az oktatás különböző területeivel, például azazal, hogyan lehet a tudományt és a kritikai gondolkodást oktatni a kortárs és a popkultúra felhasználásával. A *Képzlet tudománya* a címe, ebben filmekről, különböző spekulatív fikciós alkotásokról van szó, amelyek felhasználhatók például ahhoz, hogy fizikai, kémiai, biológiai jelenségeket tárgyaljunk, vagy világítsuk meg. Van módszertani indíttatása is, de elsősorban szemlélettechnika, amely jól használható bizonyos egyetemi órákhoz. Diákoknak, oktatóknak egyaránt. A valamivel korábban megjelent *Tudástér* című könyvem szintén széles spektrumú volt, elsősorban az olvasáskultúrával foglalkozott, de vannak benne popkultúrával, tudománynépszerűsítéssel foglalkozó részek is. Jellemző rám, hogy általában nem egy területre fókuszálok, kontextuális analízist végzek, nyitottabb jellegű szerkezeteket működtetek. A kultúra számos területét bejárják ezek a gondolatmenetek. Az életművem belül a médiatudományból, a tudománynépszerűsítő irodalomból kiinduló sorozatok is vannak. Most jelenik meg az *Evidens közegek* című könyvem, s ebben szó lesz a járványfikciókról, a kortárs tudomány bizonyos tendenciáiról, mint például a zoológiáról vagy kozmológiai kutatásokról ugyanúgy, mint a kortárs irodalomról és filmsorozatokról. Mindez összekapcsolódik egy multi- vagy interdiszciplináris térben. Számomra mindig fontos volt, hogy minél több területét lássam a kultúrának, minél több szegmensét, mert akkor nem

zárul be a világ egy esetleges látószögben, hanem mindig látjuk azt, hogyan működnek ezek a területek egymás mellett, hogyan egészítik ki egymást. Ez olyasmi, mint egy mozaik vagy egy puzzle. Ahhoz, hogy kirakj egy képet, mindig látnod kell a magad darabja mellett azokét is, akik hozzáillesztik a sajátjukat. Régebben a kutatói mentalitást az jellemezte, hogy valaki egy bizonyos korszakot, vagy akár egy alkotót vagy egy poétikai tendenciát vizsgált. Ma már inkább csoportokban gondolkodik a tudomány, tehát sokan foglalkoznak egy területtel, éppen ezért az utak hálózat-jellegűen szerveződnek. Ez jellemző a kultúrakutatásra is. Egyetemi szinten elvárás, hogy kutatási projekteket nyissunk, csapatokat alakítsunk, és úgy végezzük a kutatásainkat. Számomra ez kiegészül a természettudománnyal, illetve a kettőt összekapcsoló olyan területekkel, mint a tudománynépszerűsítő irodalom, vagy a popkultúra-kutatás. Az utóbbi időben megjelent könyveim szerintem jól hozzák ezt a szemléletet. Ennek vannak nyelvhasználati kérdései, jellegzetességei is, hiszen nem mindegy, hogy ha valaki könyvet publikál, akkor azt a szakmának írja, vagy pedig a nagyközönségnek. A szakmai narráció, a fogalmi nyelvhasználat nehezen hozzáférhető a hétköznapi olvasók számára. Viszont ezek az átmeneti vagy összekötő területek, zónák szintén alkalmasak arra, hogy ne a szakterületi zártságot erősítsük, hanem inkább ezt a sokpólusú, a kölcsönhatásokra fókuszáló ökológiai szemléletet. Ha megnézzük a kilencvenes években megjelent könyveimet, akkor látjuk, hogy azok szakmailag zártabb nyelvhasználatot működtettek. A mostaniak sokkal könnyebben olvashatók, szélesebb merítésűek, többféle olvasót feltételeznek, messze túlnyúlnak az irodalomtörténeten. A *Tudástér* például kifejezetten a publicisztikai és a rövid műfajok szintjét működteti, ami olyan olvasót feltételez, akinek nem kell az erőteljes fogalmi nyelvet ismernie ahhoz, hogy megértse a gondolatmenetet.

– A szépirodalom mennyire van jelen az életedben?

– Szépirodalommal napi szinten foglalkozom, de ha

arra vagy kíváncsi, hogy írok-e szépirodalmat, arra azt kell mondanom, hogy nagyságrendekkel kevesebbet, mint szakszövegeket vagy publicisztikai szövegeket. Sokféle műfajt kipróbáltam, vagy művelek, írtam nem régen egy kanadai úti esszét, amely közelebb van a szépirodalomhoz. Vagy írtam régebben drámát, vagy úgynevezett sf-monológokat, ötven-hatvan bricolage technikával készített verset. Visszaemlékezéseket is írtam, melyek inkább mininovellák lennének, mint esszék. Nyilván ez kisebb terület az életművem belül, de majd ennek is lesz kifutása. Az sf-monológok projekt azért érdekes, mert ezek sci-fi meg fantasy művekből kiindulva előállított versek, felismerhetően mindig valamilyen fantasztikus alkotáshoz kötődő művilágot vagy kérdést tár fel. Ezek részben szabályos versek, verstechnikai szempontból is lehet mondani, hogy működnek, s van kialakult olvasótáboruk is. Egyszer majd köteté kell szerkeszteni őket.

– Beszélne a megvalósításra váró terveidről?

– Tervekben nem szűkölködöm. Kötettervek, kutatási programok meg különböző egyetemi szakokhoz kötődő lehetőségek foglalkoztatnak. Ki szeretném adni a közeljövőben például a karanténkultúrával foglalkozó szövegeim összegyűjtött változatát, de van egy kötettervem *Klaszterek* munkacímével, amely a Kaleidoszkóp-könyvek sorozatba mehetne majd, illetve tovább szeretném bővíteni *A képzlet tudománya* című egyetemi könyvemét is (amelynek ez már a 3. kiadása lenne). Ugyanakkor hosszú időre tervezek előre. Olyan kutatási területekre épülő műveket is, melyeknek most még nem biztos, hogy látom a végét. Volt egy kutatási projekt, amely elméleti hálózatokkal foglalkozott, ez lezárult, de nyilván lesz majd folytatása valamilyen formában, amely egy tudománytörténeti munkában csúcsosodhatna ki. Aztán az emberben mindig felmerül a nagy kérdés, hogy megírta-e már a nagy művet. S ez elgondolkodtat, folyamatos cselekvésre késztet. Az írás, ahogyan a kutatás is, soha nem állhat le.

Grendel '75

VÁLTOZATOK A SZABAD EMBERRE

Tóth László

A legmagasabb magyar és szlovák állami, illetve irodalmi díjakkal kitüntetett Grendel Lajos személyében – aki születésének idei 75., illetve halálának 5. évfordulója alkalmából meghirdetett képzőművészeti pályázatra beérkezett pályaművekből rendezett kiállítás megnyitójára ma, itt, a Csallóközi Múzeum kiállítási csarnokában összegyűltünk – köztudomásúlag azt a csehszlovákiai, szlovákiai magyar írói tisztelhetjük, tisztelhetjük, aki – a múlt század 1980-as éveitől – elsőként törte át a kisebbségi létbe-szorított falait, s vált az egyetemes magyar irodalom és irodalmi értékrend elismert, kanonizált és kánonformáló alkotójává. Erre, s érdekességként, itt most csak annyit, mivel talán kevesen tudnak róla, hogy egy, két éve Párizsban franciául megjelent 20. századi magyar novellaantológiában Grendel – Ady Endre, Bíró Lajos, Gárdonyi Géza, Heltai Jenő, Jókai Mór, Juhász Gyula, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Márai Sándor és Örkény István mellett – képviseli a kortárs magyar prózát. De nemcsak munkássága és művei hatókörével lépett túl a kisebbségi lét s anyanyelvi közössége határain, hanem azzal is, hogy a szlovákiai magyar írók közt az első, akinek művei Európa számos országában és közel tucatnyi nyelven megjelentek (a szlovák mellett franciául, angolul, olaszul, németül, oroszul, lengyelül, szerbül stb.). Ugyanezért amellyel, hogy sikerült kilépnie a honosságából és anyanyelvéből fakadó nyelvi korlátok közül, ez idáig szintén egyedülként – szlovákiai magyar író léte – kora szlovák irodalmi és közéletének is nemcsak egyenrangú, hanem kiemelkedő alkotójává, szereplőjévé tudott válni. Ami összmagyar viszonylatban is párat-

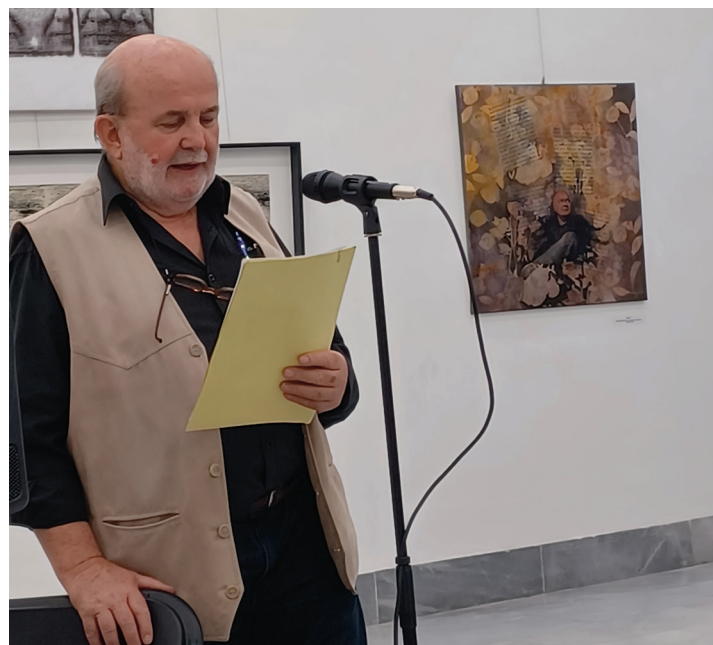
lan, hogy valakit két – a magyar mellett egy más nyelvű –, sőt, három – a magyar, a szlovákiai magyar és a szlovák – irodalom is a magáénak valljon és annak meghatározó alkotói között tartson számon.

Az pedig most külön öröm lehet a számunkra, hogy írónk egy újabb nyelven jelenik meg a mai napon: a képzőművészeten, s eddigi gazdag értelmezési tartományokat feltáró recepciója is tovább bővül: az itt kiállító művészek többszámú Grendel-értelmezésével. A Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület ez év elején kiírt, *Grendel '75* képzőművészeti pályázata ugyanis lehetővé tette, hogy – néhány novellájának televíziós feldolgozása, illetve megfilmesítési kísérlete mellett – barátunk immár a nyelvkeretei közül is kilépjen, és írói világa – öt ország (Csehország, Magyarország, Románia, Szerbia és Szlovákia) pályázatunkra jelentkező 121 képzőművészerevén – egy univerzális dimenzióba, a képzőművészetébe is áthelyeződhessen.

Mielőtt azonban megtekintենék pályázatunk itt kiállított darabjait, hadd tegyek még egy kitérőt! Azt ugyanis tudjuk, hogy Grendel Lajost milyen erős érzelmi szálak fűzték a zenéhez, ezen belül is a rockhoz, s hogy például a Led Zeppelin együttes – gondolkodását, kötődéseit, ízlésének alakulását illetően – kezdettől milyen erős hatást gyakorolt rá. Arról viszont egyelőre nem tudni, legalábbis szépirodalmi és publicisztikai írásaiiban, emlékirataiban, naplótöredékeiben egyelőre nem találtuk nyomát, hogy – a filmen kívül – az egyéb művészeti ágakhoz: a színházhoz vagy a képzőművészethez milyen viszony fűzte, illetve beszélhetünk-e ilyenmiről. Jelenleg ugyanis csak egyetlen írását ismerjük, mely

képzőművészetről, pontosabban: képzőművészről szól, aki pedig a „kassai Chagall” – vagy ahogy a szlovák művészettörténet nevezi: a „szlovák Chagall” –, Jakoby Gyula (aki egyébként sose tanult meg szlovákul rendesen), s amely a magyar művészettörténet-írás által e rangján alul kezelt festő otthonában tett közös műterem-látogatásunk felkavaró élménye nyomán született meg benne. Igen ám, csakhogy ebben sem szorosán a képzőművészetről szól, s nem Jakoby festményeinek káprázatos gazdagságú, szédítő mélységű világát járja körül, hanem az 1970–1980-as évek szlovákiai magyar szellemi életének sivárságát és kiszűrését ostromozza, melynek figyelme rendre elsiklott mindazon kísérletek és teljesítmények fölött, amelyek elűttek a kisebbségi lét- és hagyományfelfogás provinciálisba süppedő nyelvétől és bevett sémáitól. Azaz Jakoby európai szintű művészete kapcsán is – nem kis részt a szlovákiai magyar irodalomnak címezve mondanivalóját – a korabeli szlovákiai magyar szellemi állapotokat ostromozza, melyek messze nem kedveznek az olyan nyelvnek, amellyel a Jakobyéhoz hasonló rendhagyó művészi teljesítmények egyáltalán megragadhatók, le- és körülírhatók lennének. Vagyis Grendel ezzel a látszólag képzőművészeti tárgyú írásával is saját írói ars poeticáját igyekszik körülírni és meghatározni.

Ma pedig, e mostani kiállításon annak lehetünk tanúi, a képzőművészet egyetemes nyelvén és eszközeivel hányféle megközelítése, értelmezése lehet írói világának, felfogásának, világképének. Pontosabban ez az 1900-as évek közép-európai történéseinek abszurdjában – írónk telitalálatos szólele-

Tóth László

ményével: abszurdisztáni világában – gyökerező szemlélete hányféle kifejezést nyerhet napjaink, már *írónk utáni* valóságában. Illetve itt, a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum által biztosított *közösségi térben*, ahol annak is szemtanúi lehetünk, milyen narratívával és hogyan beszélhetjük el és tehetjük a magunkévá *egymás* történeteit, még ha azok egymástól bizonyos értelemben független valóságokat mondanak is el. Mert egy biztos: végigtekintve világunk mai állapotán, történésein, értéktévesztéseiben és értékvesztéseiben, értelmezési vitáiban, egyre több olyan eligazodási pontot talál(hat)unk visszanezve, melyek napjainkban is irányt szabhatnak utunknak, döntéseinknek. S itt most őt, Grendel Lajost, egyik ars poetica-szerű megállapítását idézném: „számtalan módon lehet írni”, mondta egy helyt, csak ideológiák szerint nem, mert „az ideológiák mindig a szabadság ilyen-amolyan korlátozását hozzák magukkal”. Másképpen: „a szabadság az, amikor a leírt szöveg meggyőzi az ol-

vasót”, azaz, itt, esetünkben: a kép a szemlélőjét. Amit pedig itt látunk, mindaz: változatok a szabadságra. A világ, világunk – s Grendel Lajos világának – szabad, gúzsok, koncepciók és prekoncepciók, ideológiák alól felszabadult, felszabadított értelmezésére. Változatok a szabad emberre...

És még valamit. Pályázati felhívásunkra meglepően sok arckép, illetve karikatúra született Grendelről. Ami felvette bennem a kérdést: nem a könnyebbik megoldást jelenti-e ez? Ám rögtön észre kellett vennem azt is, *hányféle* Grendel-arc néz vissza ránk ezekről a falakról... És látnom kell: ugyanannyi, ahányan nézik őt. Azaz egyetlen arcnak is hányféle olvasata, és ugyanannyi a valóságnak is hányféle értelmezése lehetséges... Ami esetünkben azt is jelenti: annyi, ahány olvasója-értelmezője van világunknak, valóságunknak és írónknak: Grendel Lajosnak.

Elhangzott Dunaszerdahelyen, a Csallóközi Múzeumban, 2023. október 12-én

vers

Katona Nikolas

Diótörő

Fel kéne raknom,
de még nem engedhetem el.
Majd csak akkor,
ha már távozás után
pilláim lassan
lecsukódnak.
Nemsokára feljön a nap.
Te ragyogni fogsz,
de rajtam kérnek majd
számon mindent.
Még azt is,
hogy hova tűntünk.
A te hóbortjaid miatt

nekem kell
vezekelnem.
Ismerlek, ki vagy.
Élő és élettelen
is lehet egész.

Innentől egymás titkai vagyunk.
Nem beszélhetek rólad
még magam előtt sem.
A fa legtetején
van egy hely,
ahol titkon találkozhatunk.
Egy hely, aminek a boltzata
ugyanolyan hamvas,
mint a szakállad.
Ott fogunk táncolni,
és lencseszemekből meg
szaloncukorból
házat építeni.

Örökkön-örökké
csak táncolni,
fűrészporból

meg raklapokból
létrehozni
saját kis világunkat.

Kovács Csonga Anikó: Vigyázz, kész, rajt!

szimpózium

SZÉLLEL SZEMBE, TÖRETLENÜL

Nagy Erika

A Szlovákia Magyar Írók Társasága folyamatosan építi a kapcsolatot az oktatási intézményekkel, író-olvasó találkozókat szervez, hogy ezzel is közelebb vigye az irodalmat a fiatalokhoz. Október 31-én a dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galériában megrendezte az irodalomnépszerűsítés lehetőségeit boncolgató szimpóziumát, közösen a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesületével. A 2017 óta megvalósuló eseménysorozat idei rendezvényét Hodossy Gyula, a SZMÍT elnöke nyitotta meg, és a közelmúltban zajló belgrádi könyvfesztiválon szerzett tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. Elmondta, hogy az ottani kormányzat vásárlási utalvánnyal járul hozzá ahhoz, hogy a könyvtárosok, pedagógusok, diákok közeli kapcsolatba kerüljenek a kortárs szerzőkkel. A Felvidéken körülbelül 300 könyvtárral rendelkező község van, és ha csupán negyedévenként hívnának meg egy-egy kortárs szerzőt, akkor akár 1200 találkozó is létrejöhetne évente a szerző és olvasó között.

A szimpózium előadói az idén is értékes témákat dolgoztak fel. Szalai Zsolt, az Ambroozia webfolyóirat szerkesztője, a győri Rómer Flóris Művészeti és Történelmi Múzeum osztályvezetője, a tehetség gondozással összekapcsolt irodalomnépszerűsítő tevékenységről beszélt. Az online folyóirat más szerkesztőségeivel is jó kapcsolatot ápol, és a Kárpát-medence egész területéről közöl szerzőket, a pályakezdő szerzőik számára iskolai vagy kávé-

zóba szervezett kis létszámú foglalkozásokon pedig személyes kapcsolatépítésre, ismeretátadásra is alkalom nyílik a kortárs irodalom területén. A Rómer Múzeumban látható *Petőfi és kortársai Győrben* című kiállítás kapcsán elmondta, hogy a hagyományos tablószövegek helyett a dramatizált, párbeszédese, a képregénytechnika eszközeit alkalmazó vizuális megjelenéssel a fiatalabb generáció által könnyebben befogadható, érdeklődésüket felkeltő tárlatot kívántak rendezni, amelyek mellé különböző korosztályokat célzó programokat szerveztek, így irodalmi stand up, vagy nyári tábor is segítette a kiállítás hasznosulását, az irodalom népszerűsítését.

Katona Nikolas író, költő, tanár előadásának témája a drámatechnikai módszerek alkalmazása volt az irodalomórán. Fontosnak tartja, hogy az irodalmat a mai kor technológiai vívmányai mellett is szeressék a diákok. Úgy véli, elavult a régi frontális módszer, ezért innovatív/alternatív módokat kell keresni a pedagógusnak. Az előadása bemutatta a drámapedagógia előnyeit, valamint konkrét technikákat kínált, hogy az irodalmi szövegek játékos, ám tanító jelleggel megmaradjanak a diákokban.

Kocskovics Reczai Lilla, a komáromi Szinnyi József Könyvtár munkatársa a 2022 novemberétől működő a SZIKK (Szinnyi Könyvklub) mozaiksóra hallgató könyves klub fontosságáról tartott előadást. A klub azért jött létre, hogy magába szívja a könyvmolyokat, a

könyveket szerető embereket, akik szeretnék megosztani más könyvedvelő olvasókkal a véleményüket, élményeiket. Fontos számukra a közösségépítés és a valahová való tartozás érzésének kialakulása. Céljaik között szerepel, hogy a klasszikus irodalom mellett minél több kortárs irodalmi művet ismerjenek meg, illetve olvasásnépszerűsítő programokba kapcsolódjanak be.

Lacza Ilona, a Csallóközi Könyvtár igazgatója újdonságokat osztott meg a jelenlévőkkel. Olyan újdonságokat, melyek az irodalom népszerűsítését szolgálják. A legkisebbeknek *Meseföldrajz* címmel tartanak foglalkozásokat, egy-egy ország jellegzetességeinek földrajzi leírásával, szokásaival, népmeséivel, táncaival, ételleivel, de mesetorna is van, amikor a gyerekek zenei kísérettel tornázzák el a meghallgatott mese történetét. A papírszínház is izgalmas oktatási-nevelési eszköz, egyszerre vizuális, audiális és kinetikus, vagyis jól ötvözi a színházat az irodalommal. A szöveg nélküli könyvek „olvasása” a kisebb és nagyobb gyerekek körében egyaránt népszerű. Ez a tevékenység megmozgatja a képzeletet, fejleszti a szókinccset. A középiskolásoknak zenés irodalomnépszerűsítést tartanak, a filmes irodalomórán pedig többek között Madách Imre *Az ember tragédiájának* Jankovics Marcell általi animációs filmváltozatával foglalkoznak. Az idősebb generációról sem feledkeznek meg, számukra könyvbemutatókat tartanak közös énekléssel.

Hodossy Gyula, a SZMÍT elnöke megnyitja a szimpóziumot

Kecskés Ildikó, a SZMKE egykori elnöke levélben üdvözölte, hogy „a SZMÍT az idén is megszervezte a szimpóziumot. Szlovákiában nem volt rá példa, hogy bármely kulturális intézmény, szervezet, vagy arra hivatott szerv érdemben figyelmet fordított volna a szlovákiai magyarok falvak könyvtárosainak tevékenységére, és elismerésben részesítette volna az arra érdemeseket. Sajnálatos módon a kilencvenes években megalakult SZMKE mindenkor elnöksége sem tette ezt meg. Ugyanakkor fontos elmondani, hogy a SZMKE elnöksége az egyesület fennállásának 20. jubileumi *Tudás tárháza: könyvtár a neved?* elnevezésű, 2019 őszén Érsekújvárbán tartott országos, határokon átnyúló konferenciáján az egész ország területéről érkező könyvtárosok, az egyesület volt és akkori tagjai közül többeket elismerésben részesített. A 2017 őszétől megrendezésre kerülő szimpózium minden alkalommal hasznos tartalommal bírt, rendszeresen,

mélto módon és közegben került sor az olvasásra nevelésre, ezen belül a fiatalok kritikus gondolkodási képességének, ismeretszerzési készségeinek fejlesztésére, javítására, az irodalomnépszerűsítés szükségességével való foglalatosságra. Azon felül, hogy a szervezők közös térben igyekeztek teret adni az irodalomiroknak, pedagógusoknak, könyvtárosoknak, a kultúra területén tevékenykedők figyelemreméltó előadásainak, eszme- és tapasztalatcserének, minden alkalommal fontos mozzanat volt az arra érdemesek irodalomnépszerűsítés terén végzett kiemelkedő munkájának elismerése.”

A SZMÍT kitüntetésben részesítette a losonci Nógrádi Könyvtár munkatársát, Nagy Zorát és a Párkányi Városi Könyvtár igazgatóját, Csiffáry Zsuzsannát, az irodalomnépszerűsítés terén végzett munkájukért. Mindkettőjük számára fontos, hogy az olvasás élményszerű történés legyen mindenki számára.

vers

Krausz Tivadar

Csillagkapu

Elvált az ágtól,
puffan egy alma.
Kutya csahol.
Közel a távol.

Kéznyújtásra
a csillagaim.
Tudják, ők is
bízhathatnak bennem.

A csillagkapu
titkát megőrzöm.
Történhet bármi,
el nem árulom.

Utazom inkább
első osztályú
éhezőkocsin
a messzi camp-be.

A Világos utcán
sétálok sötétben.
Hosszú sötét út
vezet a fénybe.

Szomorú múzsa

Szomorú múzsa!
Szíved szárnyalását
siralom, sérelem,
neheztelés,
keserűség
tartja fogva.

Vénusznak Szaturn
a börtöne.
Szellemben újul
a belső ember,
hogya szeret.
Kelj útra hát!

Le ne bukj...

Az erkélyen napfényben
dolgozom éppen. Jólesik
az isteni fény és éltető ereje.
Rányomok egy pauzát
a napra. Állj, kérlek, míg
a dolgom végére nem érek!
Ám közben a cselszövő tévé
sportművészeti előadást ad,
álnok módon megdelejez.
Kész a kompromisszum.
Az erkélyről, munka közben
csodálom a sportművészeket.
A nap rosszállón hajlik
a horizontra. Állj! – kiált bennem
a kívánság. Várj, ahol vagy,
míg haza nem ér a kedvesem.
Reánk még szerelmes séta vár
a rózsaszínű alkonyatban.
Le ne bukj idejekorán!

Kovács Csongor Anikó: Ne állj meg!

„...MINDIG A MINDENSÉG IKERRÉSZE VOLTAM...”

Tamási Orosz János

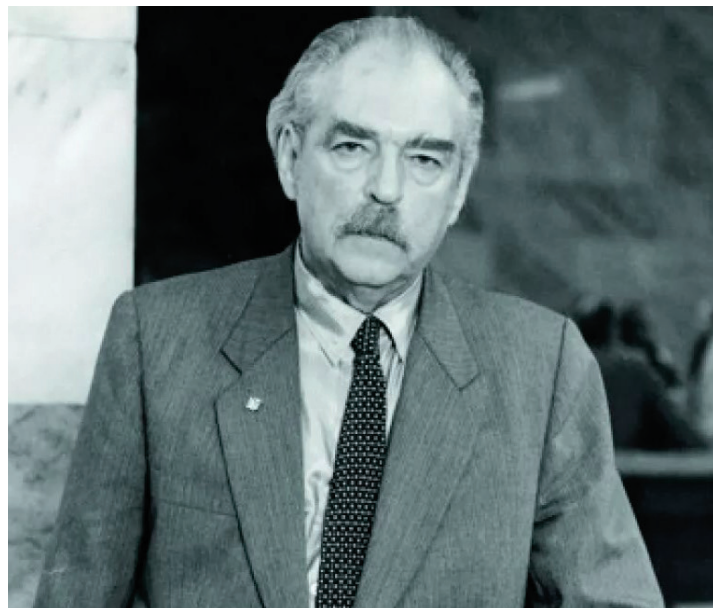
Emléksorok a százesztendő Monoszló Dezsőről

„...világpolgár”, írja Monoszló Dezsőről Tóth László, „a kisebbségi létbe szorítottság s a többszörösen kisebbségi sorstapasztalataival és -élményeivel, az örökös otthonkeresés és eredendő hazátlanság egymásnak feszüléseivel”. Tűpontos megfogalmazás, noha számos kaput nyit akár Monoszló sorsának megfejtése, akár a hasonló sorsot bejáró „közép-európaiság” életérzésének, az identitáskeresés labirintusának kijárata (mely persze mindig egy újabb bejárat) felé. Monoszló tizenegy év híján száz esztendőt élt, és ezen évtizedekre pillantva érthetjük meg igazán azt, amit most tragikusnak és jóvátehetetlennek gondolunk, élünk meg, az egyrészt semmiben sem új, másrészt inkább a távlatokra irányítja tekintetünket. Élni annyi, mint emlékezni és emlékeztetni – akkor is, ha az emlékeket mindig kétségbe vonják s az emlékeztetések megtalálják a maguk süket füleit. Minden korban. Engedtesék meg ennyi ironia, ez szinte kijár itt Monoszlóknak, aki maga is inkább élt az abszurd helyzetekkel, a szürreális ábrázolással; karkai, írták sokan

írói eszköztára jellemzőjeként; noha mindössze talán a fonákjából indult ki, a dolgok visszajából, s ha valamit, akkor ezt nagyon fontos lenne eltanulni tőle. „te segíts múlt / ki benned életem / vállald fel a hazugságot / lehejtél volna menedékem” – írja le egyik versében a szinte örökérvényű tanulságot történelemről, memoárról; szinte, mondom, mert a versrészletben rejlő parabola villantja fel azt, hogy az igazi parabola a folyton változó értelmezések illogikus – percnyi léthez kötő – logikája.

Mindez persze életútjából fakad, abból, amit a huszadik század memoárjaként is olvashatunk; s azon belül is a közép-európaiság, mint életérzés két tévedésen alapuló memoárját: az egyik ebből az, hogy ennél rosszabb nem jöhet, s a másik, hogy a jót mindig túlgondoljuk errefelé. Ahol a világpolgárság választása-vállalása nem identitáskeresésből, hanem kényszerhelyzetek sorozatából fakad. Ám mégis ebből s innen fakad föl az egyik legfontosabb jellegzetesség, amit Ferdinandy György így definiált: „nyugati magyar írónak lenni nemcsak állapot,

hanem állásfoglalás.” A nyugati magyar szépprózából szerkesztett antológia előszavából merítettem e félmondatot, érdemes lenne a teljes bekezdést, de itt és most ennek lényegi értelmezése annyit jelent, hogy a közép-európaiság velejárója az emigráció, a száműzetés megélése, az anyanyelv haza mint egyetlen megmaradás belakása; s ennek szolgálata, bizony, állásfoglalás. S ez az állásfoglalás számos hangszeren szólalhat meg, sok-sok műfajban, átjárható szabadsággal telítődik a gondolat, hiszen annak szabadsága teremthet valós szabadságot – de mindennek gyökere mégis a megmaradást jelentő anyanyelv szolgálata. Elsodorhat a politika Budapestről Pozsonyba, onnan Újvidékre, majd Bécsbe, végül Szigligetre – mindez bár számos keserűséggel jár, de lényegében csak megszorozza azt az élményt, ami az írói lét levegője, tápláléka, sőt, végső soron: oka. Tudjuk jól – tudja, aki tudja –, hogy az író mindig az időről s az időnek ír, nem az olvasói igényeknek. Megtörténhet, hogy aki az igazat mondja, nemcsak a valódit, azt akár egy-egy nemzedék

Monoszló Dezső (Fotó: Magyar7)

élményvilágából is kitörli, kiadározza az aktuális hatalom, de ettől csak önmaga gyöngesége növekszik. Megtörtént ez Monoszló Dezsővel is, mind sorsával, mind műveivel; őt más tájakra úzték, könyveit nem adták ki, de végül a könyvek győztek. „A huszadik – az egyik legvéresebb – század azal búcsúzott, hogy itt hagyta emlékül a maga emberlegendáit” – írja Monoszlóyról szóló szép esszéjében Kabdebó

Lóránt. S hozzáteszi: „Ahogy ő belépett a századközép poétikai kínálatába, most ő mutatja fel a maga kínálatát. A huszonegyedik század emberének lesz miből válogatnia. A legtöbb, mi adható.”

S a legtöbb, mi kapható, hogy most újra elolvassuk a százesztendő Monoszló Dezső műveit. Mindent elmesélt azokban. Mindent arról, ami most történik, vagy még épp csak fészkelődik megtörténni.

Kovács Csonga Anikó: Toxikózis

vers

Simek Valéria

Üzenet

Átfúj rajtam a szél. Fázom.
Még egy vagyok veled.
Te vagy a parazsam. Nálad
melegszem, tüzedben perzselődöm
naponta. Fény bukdácsol arcodon.
Az ég terhétől házunk szinte
letérdepel, mint nagyanyám az
ágya elé az esti imánál.
A készülő eső ájult morajlással
megriaszt. Az ég alacsonyan
jár felettünk, ránk ereszkedik.
Egy vég nélküli üzenetet küld,
rongyait teregeti a tájon.

Valahol messze

Hajadban elül a szél,
táncos jókedved van.
Ájulásba zuhan a nap,
fekszik a mézszínű avarban.
Füst fűszerezi utad.
Égig érő énekedben
előtörnek belőled vágyaid.
Valahol messze egy vonat
kúszik, jössz és megtalálsz.

Az eső a Bakony keblét
mossa, földig ér sötét
szoknyája. Az elsötétülő
ablakok mögött most
mondanak értünk imát.

Königssee

Éreztük hús érintését,
puha ölelését a tájnak.
Álomhatáron álltunk,
alig ébredésben.
Lassan kelt fel kelet
felől a fény. Teljes volt
a szélcsend. A tó partjánál
aludtak a halk csónakok.
Nem szóltunk. Tékozlás
lett volna a megszólalás.
A sziklák csendessége
visszaverte a trombita
dallamát. A tó vize már
a delet sodorta felénk.
Visszaadtad a szavakat,
a percenként emelkedő
időt. Fény fürdött a vízben,
majd ezüst zivatar alatt
bujkáltunk. Ez volt az utolsó
nyarunk, mely felöltötte
a messze hullámzó hallgatást.

díjazás

IRODALMI DÍJ NAGY ERIKÁNAK

Póda Erzsébet

Az idén osztották ki először a tegnapi irodalmi díjat, amelyeket a tervek szerint minden évben két kiemelkedő kortárs alkotónak adnak majd át ezután – olyan kortárs íróknak, költőknek, akik sokat tettek és tesznek a magyar nyelv ápolásáért, a magyar irodalom népszerűsítéséért. A díjat a Magyar Írószövetség és a határon túli írószervezetek ajánlására kapják meg az irodalmárok, akiknek irodalom-szervező tevékenysége is jelentős. A nyertesek minden alkalommal pénzjutalomban részesülnek, valamint a műveikből antológia készül, melyet a Nemzeti Kulturális Alap támogat.

2023-ban, tehát elsőként ezt a díjat a Szlovákiai Magyar Írók Társasága titkára, Nagy Erika író, szerkesztő, irodalom-szervező, és Zsille Gábor József Attila-díjas, Térey János-ösztöndíjas költő, műfordító, publicista, szerkesztő kapta. Az ünnepélyes gálaestre december 1-jén került sor Budapesten. A köszöntőt Erős Kinga, a Magyar Írószövetség elnöke mondta, majd a két kitüntetett műveiből Tallián Mariann és Lázár Balázs színművészek ol-

vastak fel, zenélt a Török Testvérek triója. Az elismeréseket Döme Barbara és Király Farkas alapító főszerkesztők adták át.

Az esemény alkalmával vilámláminterjú készítettünk a felvidéki díjazottunkkal, egyben munkatársunkkal, az Előretolt Helyőrség szerkesztő-koordinátorával, Nagy Erikával.

– Az ilyen kitüntetés mindig egy fontos visszajelzés a díjazott munkásságáról. Meghatódtál, amikor megtudtad, hogy elsőként te kapod az egyik díjat?

– Vallom, nem azért írunk, szervezünk, hogy díjat kapjunk. A díj viszont egyfajta visszajelzés, hogy talán valami jól csináltunk. Ez az első elismerés, amit átvehettem életemben. Emlékszem, amikor 2006-ban „Az év irodalmi alkotása” elnevezésű pályázaton a zsűri két prózát talált érdemesnek a díjra. Végül döntött, de nem a javamra. Én már a lehetőségtől, hogy ott voltam a célban, szárnyaltam. Nekem ez is hatalmas elismerés volt, főleg azért, mert jelíges pályázat volt, és a zsűri tagjainak (Csanda Gábor, H. Nagy Péter, Keserű József) fogalmuk sem

volt róla, kinek a pályaműveit tartják a kezükben. Én ilyen vagyok.

– Régóta munkálkodszt és otthonosan mozogsz az irodalom berkeiben, nemcsak írsz, hanem szervezel, és fontos feladatokat töltesz be a SZMÍT életében. Tehát az irodalom a te életedben lényeges helyet foglal el. Mit jelent számodra az írás, az irodalom?

– Számomra első a család, és utána szorosban ott van mögöttem az irodalom, a kultúra. A Szlovákiai Magyar Írók Társaságánál eltöltött majdné két évtized rengeteg tapasztalattal telt gazdagabbá. Rengeteget tanultam az elnököktől, Hodossy Gyulától is. Soha nem felejttem el azt a mondatot, amit nekem címzett, azt, hogy ha szervezek egy-egy rendezvényt, mindig gondoljak arra, mit teszek akkor, ha vendégeket hívok magunkhoz. Ezen elgondolkodtam, s azóta is ezt alkalmazom. Grendel Lajos is jó tanácsokkal látott el, amikor arról beszélgettünk, milyen témákat dolgozzak fel az írásimban. Amikor annak idején a SZMÍT kötelékébe léptem,

Nagy Erika

voltak aggályaim, de úgy éreztem, otthon vagyok. S ha valaki megkérdezte, hogy hol dolgozom, azt mondtam, egy olyan helyen, amit nekem találtak ki.

– Aki ismer, tudja, hogy állandóan pörögszt, mindig munkálkodszt valamin, a szervezési technikák a kisujjadbant vannak. Honnan van benned ennyi energia?

– A pörgést édesanyámtól örököltem. Persze, én is elfáradok, hisztizek is, ha úgy érzem, ki kell engednem a gőzt, de

soha nem adom fel. 2022 februárjától nyugdíjban vagyok. Úgy gondoltam, jön a kényelmes élet, hogy mostantól annyit írok majd, amennyit csak akarok. Tévedtem. Szükség volt rám ismét a Társaságnál. Még bírom. Néha dühöngök, méltatlankodom, ha nem úgy mennek a dolgok, ahogy elképzeltem. Aztán lehiggadok. Az íróasztalomon egy bekeregetett idézet Hodossy Gyulától: „Csak lazán és precízen!” Hogy segít-e, nem tudom, de jól hangzik.

Kovács Csongva Anikó: Utóhang

könyv

A KULTÚRA HAGYOMÁNYOZÓDÁSA

Bolemant László

A szerző az egyetemes művelődéstörténeti hagyományokból építkezik, esszéiben az irodalmi-történelmi tapasztalatokat elemzi, a különböző nézőpontok szerinti ismert és ezeken felüli lehetséges értelmezések példáit járja körbe.

Arra összpontosít, hogy miképpen hagyományozódik a kultúra a későbbi korokra, ahogy az athéni, majd később a római művészetek továbbé-

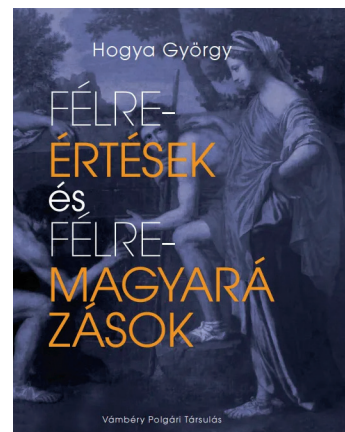
lése is az érdeklődő „turisták” és művészettörténészek segítségével történik – ahogy ezt a Winckelmannról szóló esszéjében is kifejti –, illetve mit emel be az adott kor művelt rétege a kollektív tudatba.

Elemzi az esszé szerepét és lehetőségeit arra vonatkozólag, hogyan lehet hatni annak olvasójára; éppen ezért is rendszeresen megszólítja az együttgondolkodó közvetlenségével,

ezzel megbontva azt az elszigeteltséget, amit egy tudományos elemzés-elmélkedés olvasásakor érezhet az olvasó. A témái vizsgálatakor kívülállóként is felteszi a kérdést arra vonatkozólag, hogy mindez, ami az esszében elemzésre kerül, mennyiben ad segítséget a mai kérdések, témák megoldáskeresésében, általános, emberi megközelítésében, vagy akár a szűkebb identitásunk és jövőnk szempontjából.

Hogya György írásaiban fontos szempont a kétely – hangsúlyosan jelen van az egyes esszéekben, akár Borges, Masaryk gondolatainak, vagy az ókori görög vagy egyiptomi kultúrák, történetek értelmezését illetően is.

Hogya György: Félreértések és félremagyarázások, Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2022

könyv

„...ISTENI HOMÁLY VAKÍTÓ VILÁGOSSÁGÁBAN..”

Tamási Orosz János

Advent üzenete hagyományosan a belső csend felé fordulást, a lét békés összhangjának (vissza)keresését, lelkünk megerősítésének heteit kínálja föl. S hát mindezek elérését leginkább a versek kínálják – az a költészet, mely szakrális, ezoterikus kiterjesztésekkel képes áldással enyhíteni hétköznapi szorongásainkat. Megív akár még ekkor is, a konzumkarácsonyok feszült „lélekszegényítő” önfárasztásától. Mondhatni, épp ezért (is) a legjobb pillanatban érezkik a könyvesboltok polcaira Baka Györgyi új (immár tizedik) kötete (*Átmozduló léthatárok*); egy olyan verseskönyv, melyet – ha csak úgy nem, szól a szleng – utolsó soráért kiváltképp érdemes elolvasnunk. Na de nem úgy, hogy most rögtön odalapozunk – el kell jutnunk addig a sorig, hogy teljes fényében megérezzük, engedjük áthatolni azt legbensőbb valónkig, létünk legszemélyesebb, talán még előttünk is ismeretlen tartományáig. Ahol „a mélységből kiáltás poétikája a létbizalom magaslati alkímiájától fényesül; az érzéki világban-léthez a természet eredendő transzcendenciája csatol kozmikus távlatokat”, írja a kötet rö-

vidke elemzésében Halmai Tamás. Pontosan és szépen – ahogyan a csillagok... – úgy fogalmazva.

Persze, Baka Györgyi esetében, eddigi életműve ismeretében ez korántsem meglepő. Költészetének lételeme a szakralitás, a jézusi történet megannyi pillanatának fölféjtése, mondatainak szétszálazása, a biblikus paradoxonok elsődleges vagy rejtettebb átadása a versbeszéd nyelvén. A köntös fölemelése a porból. A tizedik kötet egy kicsit mégis más. Egyfajta végleges búcsú a létezés 'ajándékaként' kapott kényszeres „hiúság vásárai”-tól, az akarva-akaratlan – már a részvétellel elfogadott részvétlen hétköznappal együtt járó – pusztító pillanatoktól. Nem menekülhetsz, mert mindenünnen s mintha időtlen idők óta, úgy árad s áradnak ránk a „Kifosztott csönd, gyötrő sötétség, üres tekintetek”. S mintha hiába hirdetenék, hogy „feladhatatlan küzdelmünk / a lelki szabadságharc” – e végtelennek tűnő éjszakában csak a kárhozattal járó kísértés fokozódik: már nem egyetlen a veszélyforrás, hiszen mindennütt „kigyóbörök csillognak a sötétben”.

Mit tehetünk – mi mást, mint visszamenni. Visszatálcálni. (Ha tehetjük.) Az első kísértésig – s jól dönteni. Ez több szólamban is áthallatszik Baka Györgyi versbeszédéből, sőt, külön szimfóniaként jelenik meg, ha jól hangoljuk össze a dallamtöredékeket. Ha felpillantva a „Csillagokat ölelő csöndben / meglátjuk a kereszt szögeit”. S halljuk a hangot: „várlak vissza lélegzetembe, / vissza nem forduló / arcod sebét hordozom”. S megértjük, „a puszta széléről még visszazánézek” gesztusa mit jelent, hogy „visszavirágzik / benem a vágy, jövőmet visszaálmodom” ... „vissza egészen / az ártatlan odaadottsáig” ... „vissza a szélringatta mezőkre” s hogy „visszaadjam, amit elvesztettél”. Mert a céltalan s lélektelen életutazás csupán „visszahajlás a rejtőző nemlétbe?”, kérdeznénk, s a válasz egyszerű: „Akinek nincs szárnya / visszahull a semmibe”.

De hát Szilágyi Domokostól tudjuk (s máshonnan is, úgy kétezer éve), hogy szegyen a szó, ha nem vigasz; így hát nincs más teendő: szólni kell, hiszen a nyelv az egyetlen kincsünk. Egyet-

len kérdés vezet a vers felé forduló Baka Györgyit: „Elbújtat az anyanyelv, vagy / kitárja ismeretlen mélységeim?” A helyes választ egy sejtelen adja meg: „fájdalmimat, sebeimet / áthatja az ámudata / annak, hogy létezel”, s immár a küzdés maga a cél: „Naponkénti áldozatom rejtem / a csírázó magokba, kiviragoztatva / nemzetünket őrző anyanyelvem”. Hogy „megőrző anyanyelvünk / fénylőn fölragyogjon”. S „ebben az égő pirkadatban” érünk a kötet utolsó soráig, átjutva közben a mélységek s magasságok megannyi csapdáján, s megértve, hogy egyik sem rejt kevesebbet a másiknál a „hiúság vásárfiából”, már értjük a Hegyi beszéd első sorának paradoxonját is – mert nem igaz, hogy nincs annak első, eredendő, pontos üzenete. Nem igaz, hogy a lelki szegénység afféle együgyűséget fed; s más értetlen (félre)értelmezés is csak a Jézustól elforduló süket füleire vall; az adventi áhítat megcsúfolóira. Baka Györgyi – ha lehet ezt mondani – pompás-poétikus értelmezéssel teszi egyértelművé az értetleneket zavarba hozó üzenetet: „Boldogok a Lélekért szegények!”

A tiszta forrásból merített poézist kínálja Baka Györgyi tizedik kötete. S talán az sem pusztán véletlen, hogy épp ebben ér össze a költő szakralitást faggató életmű-keresztútja azzal a messziről érkező kérdéssel, amit a „kisemmizettek és meggyötörtek, / örökké fázók, éhesek, árvák, / melléjük állva, testvérként öelve” őket tett föl, vésett az emberkor örök emlékezetébe: „Mert ha a zöldellő fával ezt teszük, mi történik a szárazzal?”

Baka Györgyi: *Átmozduló léthatárok, Versek, Cédrus Művészeti Alapítvány, Budapest, 2023*

MÓKÁZÓ MITOLÓGIA

A *Csatártánc* című ifjúsági regény rejtvényekkel, átkokkal és felkavaró fordulatokkal teli világba repíti el olvasóját és garantáltan végig szorososan tartja az izgalmak láncait. A történetészövés nem sok teret hagy a felesleges teketóriázásra. Már a kötet nyitójelenetében a főhőst, Picót a Legjobb FC öltözőjéből a Nyomi szigetre teleportálja egy törpe.

Az apróság állítása szerint Picó „a Föld legönzőbb, legbekepzeltőbb, legakármilyenebb gyereke”, és komoly jellemfejlésére szorul. Egyebek mel-

lett önzetlenségére, belátására, bizalmára és együttérzésére is ráférne a javítás. Ebben segíti őt a feladata: el kell hoznia a szigeten található vulkán egyes szintjein talált ajándékokat. Küldetéséhez a csatár két útitársat kap maga mellé, két „jobbító kitalációt”, a cserfes, de csupaszív Réti Évit és Kukakát, aki csupán azt tudja mondani, hogy „he”. Az egész helyzet egyre inkább hajaz egy számítógépes játékra. A hőseinknek csillagokat és kajakpontokat kell gyűjteniük, de a feladatok teljesítése sokszor

nem egyszerű. A kihívások egyedi logikát követnek, sőt a szabályok sem állandóak. Olykor a játékmesterek beleszólnak az eseményekbe vagy akár karakterek bőrébe is belebújnak. Ráadásul a bukás sem jár büntetés nélkül. A Jumanji című film történetéhez hasonlóan, Picónek csupán három élete van, és ha azok elfogynak, akkor addig marad a Nyomik szigetén, amíg valaki ki nem szabadítja.

A pálya egyre nehezebb és rémisztőbb, miközben a görög mitológia válogatott szörnyei és lényei igyekeznek meggátolni Picó sikerét. A regényben akad becsapós fejtörővel kellemetlenkedő szfinx, Kerberosz három- és ötféjű változatban is, Medúza, gorgók, háripiák, szirének, Minotaurusz, filozofikus Küklopsz és Kiméra is – mintha Percy Jackson rémálmába csöppentek volna főhőseink. Szerencsére segítők is akadnak a mítoszok világában, például Kentaur, repülő saru és Pega-

zus. Emellett megjelenik mellékszereplőként a görög antik világ széles repertoárja. Püthia, Daidalosz, Heraklész, Galateia, Kharón, Uránia, Ladón sárkány, Makhaón és Odüsszeusz szerepeltetése miatt ez a regény nem csupán izgalmas olvasmány, hanem hasznos is. Könnyen felkeltheti az érdeklődést a mitológia iránt.

Miközben Picó teljesíti feladatait, ő maga és emberi kapcsolatai is alakulnak. Őszinte szeretetről és önfeláldozásról is tanúbizonyságot tesz. A regény azt a tanulságot is hordozza, hogy ne ítélkezzünk felelőtlenül. Picó lassanként megtapasztalja, hogy a játékban, melybe akaratán kívül belecsöppent, semmi sem az, aminek látszik. Plusz a kötet olvasói sem maradnak meglepő fordulatok nélkül.

A regényen sokféle klasszikus hatását megfigyelhetjük, mint a gyűrűk ura, az Aliz Csodaországban vagy az Óz, a nagy varázsló. Ezekhez az irodalmi előzményekhez mël-

Juhász Kornélia

tón, a *Csatártánc* is kellemes szórakozást szolgáltat kicsiknek és nagyoknak egyaránt. Ez a bájos üzenetű, fordulatos történet kedves karácsonyi ajándék lehet minden kíváncsi ifjanc számára. Különösképp a vagány kis focistáknak.

Csóka Ferenc: *Csatártánc, ifjúsági regény, Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2023*

Kovács Csongó Anikó: Stop!

könyv

HIT ÉS ILLÚZIÓ

Századunk felpörgetett tempójában nem könnyű eldönteni, hogy egy-egy társadalmi esemény, történet már a „múlt”, vagy csupán a közelmúlt részeként említendő-e? A nyolcvanas évek végén Csehszlovákiában (is), a hosszú birodalmi alávetettség után, mintha hirtelen omoltak volna le az örök érvényűnek tekintett (és el is fogadott) „börtönfalak”.

Új világ reményében éltetjük a változásokat, valóban „hittel és illúzióval” telítődött a „jövő”. Csáky Pál *Hit és illúzió* című kötetnyitó drámáját olvasgatva (alcíme: „*Színpadí játék a rendszerváltozás utáni idők reményeiről és csalódásairól*”), 2023-ból nézve már megbocsátható naivitásnak tűnik új élet nyitányának tekinteni az akkori, kataklizmaszerű változásokat. Hiszen a nagy világváltozások háttéréről (a pénzügyi háttérhatalomról) akkoriban még halovány sejtelmünk sem volt (nem is lehetett!), s mert ma már van, könnyen érthetővé (üzenet-

hordozóvá) válik a kötetet nyitó egyfelvonásos dráma. Egyik szimbóluma az idegen, oldalán a két kerubbal. A Biblia szerint a kerubok isten közvetlen környezetét alkotják. A Genezis szerint ők őrizték (azaz: őrzik!) az édenkertet, egészen pontosan az édenkert közepén álló életfát, kezükben lángpállossal. Az életfához nyilván csak az közelíthet, akiket a kerubok méltónak találnak erre. (Íme, a kiválasztottak szelekciója!) A döntő többség számára persze elbűvölő színjáték, illúzió marad az új élet káprázata. Láthatatlan korifeusai (a drámában az idegen személyesíti meg őket) a teremtett világ törvényeit ignorálva ideológiai alapokon szervezik-építik a jövőt jelentő új világot. Szlovákiai (és nem csak szlovákiai) magyar színházainknak hittel ajánlom a finom szövegtű dráma eljátszását. Ahogy a kötet további két színművét: a *György barát* című drámát és az *Eltvársi üdvözlettel* című verbő szatírát is.

A *György barát* a 16. században három részre szakadt Magyarország politikai állapotát és politikusi programját képezi le. Utalásai Trianon óta könnyen azonosíthatók a mai Magyarország és a szétszabdalt mai magyarság állapotával. S persze hatalmi környezetével. A dráma (tragédia?) kiváltó oka, hogy Fráter György környezete képtelen helyesen értelmezni György barát távlatos politikai szemléletét, aki kijátszva a szultán éberségét, titkos szerződéssel Ferdinánd császár koronája alá vitte Erdélyt... Ezen értetlenség eredménye, hogy maga Ferdinánd császár a megértés helyett gyanút fog, és miközben Rómából bíbornoki kalapot kért György barátnak, titokban már kiadta az utasítást Fráter György meggyilkolására. (Íme, a mai Magyarország és az EU viszonyának retusálatlan tükörképe!)

Az *Eltvársi üdvözlettel* a kommunista idők megidézése, ami, ha jól játsszák el, a szlo-

vákiai magyar színházainkat rég nem látott teljesítményre segíthetné. Egy olyan világban (állami birtokon vagy termelőszövetkezetben?) játszódik, ahol a vágyak és célok (az általános aktivitás) még véletlenül sem a teremtett világ törvényeihez, alapképleteihez igazodik. Éppen fordítva! A természet erőitől várnák el, hogy Lenin elvtárs útmutatásaihoz igazodjanak! A sarjadó búzacsírákat serkentve, a szántóföldek pereméről Vladimir Iljics szövegeit olvassák fel, váltott műszakokban. S az értékek? Lényegi értékrend nem létezik. A marxista realizmus szerint az az értékesebb, ami nagyobb. Ezért a kapitalizmus megelőzése a gazdasági növénytermesztésben is kötelező! Lektorozése garantált: megkezdődik az új találmány, a „micsurini óriástök” termelése. A dráma végén megtörténik az óriástök ünnepélyes bemutatása a legmagasabb kommunista körök reprezentációja előtt. Az ördög azonban nem alszik! Gyanít-

ható szabotázsakció következtében a bemutató (azaz az óriástök meglékelése) botrányba fullad. Mert közben a tök, eléggé el nem ítéhető módon, megrohadt... (Ennek a kommunista szellemnek az újraéledését láthatjuk Nyugat-Európában, ahol ma újra Marx és Lenin szobrokat avatnak.)

Csáky Pál: *Hit és illúzió*,
Pro Futuro Hungarica
Kiadó, 2022

ALKALMAK

Új könyve, az *Időutazás*, igazán jellemző Tóth Lászlóra. Lehet, hogy nem hangzik túl jól, ha azt mondjuk, alkalmi írások gyűjteménye – de olyan remekművek, mint a *Gondolatok a könyvtárban* vagy a *Nemzeti dal* kifejezetten alkalmakhoz kötődtek. Igaz, egy költőnek-írónak kapóra jöhet bármilyen alkalom, hogy maradandó gondolatokat hívjon elő. Ettől fontosak Tóth Lászlónak az alkalmi kisprózái is: könyvismertetések, kiállítási megnyitók, évfordulós és más emlékezések. Ráadásul nemcsak sok húron, hanem sok hangszerezen is játszik, hangneme a megszólalás helyzetéből következően vál-

tozik: hol tárgyyszerűen tudósít tárgyáról, hol vallomásszerűvé formálódik anyaga. Léven vérbeli író, éppolyan informatív (kis)esszéi, mint amilyen személyesek tudósításai. Így rajzolódik ki egy korszak szellemi élete: ez az időszak nemcsak az írások születésének ideje (2006–2016), messzebbre nyúl vissza, többnyire a hontalanság éveire, de főként a családtörténetét fölillantó epizódokban messzebbre is.

Tóth László elsősorban költő, aki azonban szívesebben nevezi magát művelődéstörténésznek, szerkesztőnek, esetleg írónak. Ehhez hozzá kell tennünk: minden működési területén

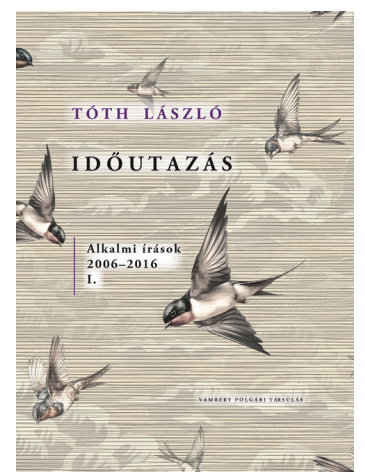
kivételes minőséget teremt, írásai rendre túlmutatnak önmagukon, és még lokalitásuk is nemzetpolitikai dimenzióban kapja meg jelentőségét. Kutatásaival hiányzó intézmények munkáját pótolja, még az alig néhány oldalas cikkek mögött is (kis)monográfiákhoz elegendő ismeret áll. Írásaiban olyan alkotókat, műveket mutat be, amelyek nem helyi, hanem egyetemes értékek. Az általa megszerzett tudást akarja minél szélesebb körben terjeszteni, védekezéséül azzal a tájékozatlansággal szemben, amelynek Csoóri Sándor szerint van olyan szintje, amely már a gyöngelméjűséggel tár-

sul. Tóth László írásainak hősei és tárgyai a szlovákiai magyar művelődéstörténet kihagyhatatlan értékei. Ezért lesz az általa megidézettek névsora önmagában olyan hosszú, amely meghaladná e rövid ismertetés lehetséges terjedelmét: ezért lenne méltatlan közülük bárkiket kiragadni: mindegyikük ugyanannak a szellemi közösségnek a részese. Ez a közösség élni akar, éppen ezért jelképes, hogy a sokféle téma közt rendre visszatér a mesevilág: mert ez erősíti a gyermekek nyelvi önazonosságát – ezzel a folytatást, a jövőt. Ezért nem véletlen, hogy Tóth László éppen egy népmese-gyűjteményről írva fogalmazza meg ars poeticáját: „Azt hiszem, a mi világunk s gyermekeinké annál nagyobb lesz, annál nagyobb lehet, minél több elfér benne a múltból.”

Egy olyan nemzedék tagjaként, amelyiktől elrabolták-elopták a történelmet máshol ezt mondja: „a múlttal [...] saját életét hosszabbíthatja meg az ember, s ha a jövőjét [...] el is vehetik tőle, a múltja örökre az övé.” Magyarságáról pedig ezt vallja: „engem ez a nemzet nemzett”. Valóban: ez adott neki kultúrát, történelmet, sorsot.

Ír hát könyvekről, kiállításokról, színházról, más művé-

Gróh Gáspár

szetekről. E sokszínűség közös nevezője a szlovákiai magyarság sorsára való figyelem: számára ennek a közösségnek a jövője tét, és ezért küzd fáradhatatlanul. Ez az alkalmi írásokat kínáló könyv alkalmat ad arra, hogy Tóth Lászlóról is elmondhassuk, amit mondott az Esterházy János becsületéért fáradhatatlan harcot folytató Molnár Imréről: „egyike azoknak, akiket biztos hely illet meg azok között, akik segítettek visszatalálni elveszett értékeinkhez, elveszített önmagunkhoz.”

Tóth László: *Időutazás*,
Vámbéry Polgári Társulás,
Dunaszerdahely, 2023

Kovács Csongó Anikó: Migráns-sokk - Halálautó

sci-fi

EVENTUS

A K63-as Eventus névre keresztelt időugró űrhajó vezérlőpultján felvillant az energiatöltet vészjelzője. Karen, a parancsnokhelyettes ijedten felkiáltott:

– Ez egyszerűen lehetetlen!

Intett Jonathannak, hogy ellenőrizze ő is, de a másodpilóta bólintott, hogy az adatok szerint valóban vészesen fogy az energia.

– Ezt csak valami szivárgás okozhatja, de egyik műszer sem mutat semmi rendelleneset.

– Lemegyek a gépházba – jelentette ki Karen, és elindult a felvonó irányába. A lift pár másodperc után megállt, a parancsnokhelyettes kilépett a kabinból, és elindult a hosszú folyosón. Pár lépés után a világítás akadozni kezdett, majd teljes lett a sötétség. Karen a karján lévő presscom után nyúlt, és bekapcsolta.

– Vezérlőhíd, hallotok engem? Jonathan?

– Igen, Karen, tisztán halunk.

– Valami gond van az áramellátással, a folyosón nem működnek a lámpák.

– Ellenőrzöm – válaszolta a másodpilóta. Pár pillanat múlva újra megszólalt: – Semmi gond a világítással, egyik műszer sem jelez rendelleneséget.

Karen kezdett ideges lenni.

– Mondom, hogy nem látok semmit! A fények kialudtak, ellenőrizd még egyszer!

Pár perc kaparászás után a másodpilóta hangját hallották.

– Semmi gond a világítással, a műszerek nem mutatnak meghibásodást, és az energiatöltet kijelzője is visszatért a normális tartományba.

Karen bekapcsolta világító lámpáját, és tovább indult a folyosón.

– Bemegyek a gépházba – jelentette a vezérlőhíd.

– Vettem, főnök! – hangzott fel Jonathan hangja.

A légmentesen záró bejárat melletti leolvasóra helyezte az ujját, mire a monumentális ajtó felszisszenve kinyílt. Karen belépett. Az ismerős csarnokban a szokásos félhomály derengett, a hosszú kijelzőpultokon megnyugtatóan villogtak a zöld lámpák. Meghibásodásnak nyoma sem volt.

– Kezdem az ellenőrzést! – jelentette a vezérlőhíd.

– Oké! – jött az egyszerű válasz.

Karen beolvasta az értékeket, a vonal túlsó végén pedig Jonathan elismételte azokat.

– Az energiaszint a normális értékeket mutatja, meghibásod-

dásnak nyoma sincs – zárta a mondanivalóját. A nő kikapcsolta a presscomját, újra végighaladt a műszerpult mellett, amikor észrevette, hogy az egyik lámpasor kialudt. A kapcsolók felé nyúlt, hogy ellenőrizze, amikor egy hang megszólalt a fejében: „Hagyd csak, átvettem az irányítást!”

Karen rémülten a homlokához kapott, ijedtében kicsit meg is szédült. Presscomját nyomogatva ellenőrizte a levegő értékeit, nem jutott-e valamilyen mérgező vagy hallucinogén gáz a légkondicionálóba. De az értékek a normális tartományban mozogtak.

– Ez lehetetlen! Nem örültem meg! – kiáltott fel hangosan, mire a hang ismét megszólalt: „Nem, nem örültél meg. Átvettem az irányítást.”

Karen légzése felgyorsult, szíve majd kiugrott a mellkasából.

– Ki vagy? Jonathan, ti hülyéskedtek?

„Megmondtam, hogy az időugrásnak komoly mellékhatásai vannak, ugye? Emlékszel, Karen?” A nő kétségbeesetten kereste emlékeiben az elhangzott mondatot. Pár pillanat után felbukkant dr. Lee Morg arca, amint a galaktikus

kormányzati értekezleten a legújabb kutatásainak eredményéről tájékoztatta a küldötteket, többek közt a szerinte tökéletesen időugró űrhajók lehetséges meghibásodásáról. A beszámolót senki se vette komolyan, lévén, hogy éppen akkor kezdődött a K63-as időugró sorozatgyártása.

– Ez lehetetlen – suttogta Karen, de a hang a fejében, dr. Lee Morg hangja, máris válaszolt: „De igen, Karen, ez nagyon is lehetséges. Sőt, ez a valóság.”

– Dr. Morg öt éve halott, s mi öt éve végzünk galaktikus időugrásokat, egész kereskedelmet építettünk erre! – szakadt fel a mondat a parancsnokhelyettesből.

„Az időugró űrhajók mindegyike megsemmisül pár perc múlva. Egyetlenegy sem marad meg!” – hangzott fel a hang Karen fejében. „Én figyelmeztettem a kormányzatot és téged is, Karen, de nem álltál mellém. A műszerek és a technológia, amelyekkel az űrhajókat felépítették, kezdetlegesek. A projekt nem volt alaposan átgondolva. A testemet ugyan sikerült likvidálnia a galaktikus küldöttek egy csoportjának utasítására, de még idő-

ben elmenttem az elmémet a K63-as gépházainak irányító számítógépébe.”

Karen térde megroggyant. A vezérlőpult valamennyi kijelzője pirosra váltott és villogni kezdett. Az egész termet betöltötte az élesen felhangzó vészjelző agyig hatoló hangja. A nő ösztönösen befogta a fülét, de a fejében megszólaló hang ellen ez mit sem segített.

„Megkezdődik a visszaszámolás. Még fél perc... Fél perc. Harminc másodperc. Ennyi időbe telt, hogy végezzen velem a mérgező gáz, amit semmilyen műszerrel sem tudtak kimutatni. A haláloamat a hivatalosjelentésszerint szívinfarktus okozta. Harminc másodperc, és a galaxis valamennyi K63-asa a semmibe vész, és vele együtt az időugrás lehetősége. Tizenöt... Tíz... Öt... Egy...”

Karen Lee arcát látta maga előtt. A férfi arcán könnyek csorogtak.

– Bocsáss meg! – suttogta a nő, és a két ember sugárnyalábja örökre egymásba fonódott egy fénycsóva alakjában. A galaxist hatalmas robbanás rázta meg. A K63-asok a naprendszerekkel együtt a semmibe szóródtak.

képzőművészet

ÉLET-LABIRINTUS

Kovács Csonga Anikó korai korszakában a grafikai kifejezőmódra fókuszált, majd e munkáival párhuzamosan hozott létre installációkat, s a rea-

dy-made alkotásokon át újra visszatért a grafikai műfajhoz. Az útkeresés fázisaiban nem öncélú a műfajok közti csapongása, hanem a témához keresi

meg azokat a kifejezőmódokat, ahol a legmarkánsabban tud megnyilatkozni.

Alkotásainak vezérmotívumában mindig megjelenik a morális felelősségvállalás, a család iránti elkötelezettség, a politikai ihletésű megnyilatkozás, és a hatalom természetrajzának sajátosságait is beemeli műveibe. Mindezeket nem hatásvadász módon, hanem finoman érzékelteti, mennyire mély érzelmek kötik ahhoz a közeghez/témához, melyben létezik. Ez a meritum-létezés egyszerre jelentett értékrendet a személyes, a családi és a jelenkori történelmi, társadalmi élményekben. A rá jellemző kifejezésformát, a gondolatokat az ösztönös igazságkeresés határozza meg. A konceptuális művészet kontextusában szívesen alkalmaz olyan megnyilvánulási formákat, melyekben a lényegre törő kompozíciók jelentéstartalma erőteljes.

Munkáiban a műfaji sokszínűség ellenére határozott irányvonalat teremt meg, rend-

kívül sokrétű műolvasatnak enged teret. A felsorolt művekben az egymás mellé rendelt objektumokat, hétköznapi tárgyakat megváltozott funkcióval ruhazza fel és emeli a művészet szférájába. Egyéni hangú munkáinak kiterjesztett impressziói élettelennek hatnának, ha nem éreznénk, hogy elkötelezett alkotótevékenysége nem divatos témákra épül, hanem a téma-választás társadalomkritikai megközelítésből jön létre. Hitelesen térképezi fel a múlt és jelen problémáit, s vizuális ismerethalmazba foglalja azokat.

Az alkotó a linóleummetaszt, a sokszorosító grafikai eljárást használja a női mítoszteremtés eszközeként. Ez a technika a folt- és tömbszerű képalkotást igényli, ennek ellenére Kovács Csonga Anikó metszestechnikája rajzos elemekben is bővelkedik. A már kész metszeteiket nem dűcként használja, nem készíti nyomtatot, hanem a linóleumnegatívot tekinti a kész műnek. Anyaghasználatában megújult, korábbi munkáitól eltérően más jelképrend-

Miglinzi Éva

Kovács Csonga Anikó

szert, térszemléletet alkalmaz. A több változathal álló linószorozat origója önmaga. A nőiség, anyaság kérdéskörére fókuszál, azt helyezi a középpontba. Az érzékiség és a tudatos gondolkodás kontraszthatását alkalmazza a női szerepek artikulálásakor a családi, társadalmi és művészi közegekben is helyét kutató alkotó, amikor a napi tradicionális női szerepek és az alkotói önmegvalósítás összehangolását vizsgálja.

Kovács Csonga Anikó: Béke

novella

ANDERSSEN-MEGNYITÁS

A csehszlovák műanyag sporttáska hol jobbra rándult, hol balra, imbolygott a két alak között. Ormótlan volt és súlyos. A vasútállomástól egy darabig a fiú cipelte, aztán már ketten. Egyszerre kellett volna mozogniuk, de az egyik fürgébben járt, nehezen igazodott a másik hosszú lépteihez. A közvilágítás tompa fénye megcsillant a táska króm csatján. Zúgott a szél, zörgette az útszéli fák csupasz ágait, ködkísértet közeledett a tó irányából. A lány megborzongott, kabátját széthajtotta a szél. Leszakadhatott az alsó gomb. Összehúzta volna magán, de a hóna alatt pezsgősüveget szorongatott, anyja nyomta a kezébe az étteremben, mielőtt taxiba szálltak. *A nászéjszakára. Minden zárva lesz, mire odaértek.*

Sehol egy árva lélek a kihalt üdülőhelyen. A srác egy elfeketedett jégbarázdán megcsúszott, hosszú karját lengette, nehezen nyerte vissza egyen-

súlyát, kis híján földre rántotta a lányt.

– A fenébe! Még ez is! El sem kezdődött, és már szívunk.

– Ugyan, hagyd már! Tedd túl magad rajta! Csak élvezkedett a hivatalnoki hatalom fényében, kihasználta tudatlanságunkat.

– A világ legszemetebb ka-lauza!

Konokul gyalogoltak tovább. A lány futólépésben haladt. A fiú hirtelen megfordult, és trágár kézjeleket küldött az ismeretlen sötétségnek.

– Mekkora balekok vagyunk! Lelkesen mesélünk, *elszöktünk az esküvőnkéről, a násznép még maradt*, megkínáljuk Unicummal, amit persze nem fogad el.

– Kit érdekel? Egy seggfej!

– Villogott a tekintete, amikor a vasúti igazolványaink után nyúlt. Az a negédes, atyáskodó hanghordozás, *Újdonsült házások*, és mi kedélyesen fecsegtünk, ő meg tökéletesen ismerte a forgatókönyvet.

– Egyébként mi voltunk a hülyék, hogy nem gondoltunk erre.

– Micsoda színjáték! Elkomoruló arc, felhúzott szemöldök, majd a rend szigorú őrzőjének hangja: *Itt szabálysértés történt! Ön édesanyja révén többé nem jogosult a vasúti kedvezményre.* Te meg ártatlanul magyarázod, hogy teutánad is jár, hiszen közalkalmazott vagy, és egyébként is, nem mindegy, ki után kapom, a lényeg, hogy jár. És az az elégedett vigyor a pasas fényes pofáján. *Kisasszony, a szabály az szabály! Nászúton is!*

– Hagyod, hogy egy korlátozott gyagyás elrontsa közös életünk első estétjét? Engedd már el!

– Legalább hagyta volna, hogy a különbséget fizessük ki. De nem, a balfék ragaszkodott a bírsághoz, a teljes árú jegy duplájához. Nyasgem!

– Pénz miatt sose keseregj, egyszer jön, máskor megy!

– Úgy beszélsz, mint nagyanyám! Akkor is fáj. Meghívhat-

nálak abba a presszóba, ott a sarkon egy Camparira.

– Zárva van. Előszezion! Majd pezsgőzünk a szállodában. Egyébként anyám szerint a nászút egy krízisesemény. Sohasem úgy mennek a dolgok, ahogy azt elgondolják. A valódi nászéjszaka váratlanul jön, amikor nem számítunk rá, nem feltétlenül az esküvőt követő éjjelen, mert akkor cipeled a csehszlovák műanyag sporttáskát, megbírságot a ka-lauz, és minden vendéglátóipari egység zárva van.

Beléptek az üdülőhely legmodernebb szállodájába. A lány jéghideg kezét dörzsölte, a fiú csöpögő orrát törölgette, poggyászukat boy vitte fel a hotel egyetlen lakosztályába. A fiú aprót keresgért a zsebében, gőze sem volt, mennyit adjon. Luxuslakosztály hatalmas terasszal. Kiléptek a Balaton ködös sötétjébe, a lábuk alatt sárga fénypacák táncoltak a vízen, a szél bádogtetőt zörgetett valahol. Február

Kákonyi Lucia

vége volt. A lány nekidőlt az erkélykorlátnak. Reszketett a lába a nyirkos cipőben. A fiú magához húzta, átölelte, a homlokához érintette az ajkát. A lány lábujjhegyre állt, és a fiú fülebe súgott.

– Elhoztad nagyapád sakk-készletét?

A másik bólintott, szó nélkül megtasztatott a terasz üvegajtóját, és beléptek a szoba melegébe.

A sporttáska a bőröndtartón érintetlenül várt. A cipzár nehezen engedelmességet a fagyott ujjaknak. Az összehajtogatott ruhák alól előkerültek a kézzel faragott figurák.

– Mennyi volt az állás legutóbb?

– Két játszmaival vezetél, de ma egyenlített, hiába tanított meg anyád olyan jól sakkozni – mondta a fiú, és az A3-as mezőbe pöccintette a parasztját.

A lány ajkát biggyesztette.

– Nocsak, nocsak, nem szokványos megnyitás...

GYORSHAJTÁS

Anna dúdolva megy ki a mosdóba. Ma jó napja volt. Neki valójában mindig jó napja van. Mert ő ilyen: vidám, kedélyes, kellemes természetű. És ez még fokozódik, amikor lejár a munkaideje. Ilyenkor már csakis a családjára gondol. Most összekapja a cuccait, és indul haza. Elégedetten nézegeti magát a tükörben, megfésülködik, majd kirúszozza a száját. Csücsörít, cuppant – ez egy puszi saját magának. Otthon majd a férjének is ad egyet, ahogy mindennap.

Az irodába visszatérve hallja, hogy csörög az asztalán a vonalas telefon. Ez nem jó! Ki akarja őt indulás előtt feltartani?

– Anna, te nagyon szereted a száguldást – ez a kollégája hangja. – Vigyázz, a városból kifelé menet mérik a sebességet a rendőrök! Most jöttem el mellettük.

Leesik a nagy kő a szívéről, hogy nem valami sürgős feladat érkezett telefonon, és nyugodtan távozhat. Megköszöni kollégája figyelmeztetését. Ezúttal igyekszik betartani a belterületen érvényes sebességkorlátozást. Ennek ellenére az utolsó házakhoz érve megállítják őt.

– Jaj, drága rendőr úr! – zendít rá Anna azon a csengő hangján, és azzal a csábos mosolyával, amellyel mindenkit le tud venni a lábáról. – Az a két-három kilométeres plusz sebesség igazán nem sok, ezt elnézhetné nekem.

– Hogyhogy kettő-három? – akadékoskodik a rendőr, s hogy nyomatékos adjon szavainak és az egyenruha tekintélyének, a homlokát is ráncolja. Anna nevetve magyarázza, hogy ő igazán be akarta tartani a sebességet, de időnként egy icipicit erősebben nyomta le a gázpedált, s olyankor bi-

zony valamivel feljebb szökött a sebességmérő.

– Hát, tudja, legfeljebb hatvankettes-hatvanhárommal sebességgel hajtottam, az még határeset – teszi hozzá határozottan, mintegy megerősítve, hogy ő semmiféle szabálysértést nem követett el.

– Nem, nem, az már jóval több a megengedett sebességnél! – erősködik a rendőr, és a társa is nagyokat bólogat. Anna erősen gesztikulálva, még erősebben hangsúlyozva mondja:

– Ugyan, dehogy! Az még belefér a hatvanba.

A két rendőr értetlenkedve néz egymásra, de már látszik rajtuk, hogy kezd világos lenni számukra a kép. Még egy kicsit kételkedő, de már inkább eléggé határozott tekintettel illetik Annát.

– Miről vitatkozunk mi itt? Ön, asszonyom, hatvanas sebességről beszél?

Na végre, gondolja Anna. Most már, úgy látom, közös nevezőre jutunk. És fennhangon darálni kezdi:

– Hát persze, lakott területen hatvanas a megengedett sebesség. Én jól ismerem ám a szabályokat! – teszi hozzá a kétség leghalványabb eshetőségét is kizárva.

– Már hogy lenne hatvan? – hangzik mégis a kötekedő válasz.

– Hogyhogy? Talán felemeltek hetvenre?

A rendőrök most már mindent értenek.

– Ön rendszeresen autózik? – kérdezi a kettő közül a szóvivő.

– Igen, Pozsonyban lakom, Szereden dolgozom, és napon-ta oda-vissza ingázom.

– És azt hiszi, hogy lakott területen hatvan kilométeres sebesség a megengedett...

– Nem hiszem, hanem tudom! – harsogja Anna győzedelmeskedve. – Én már fél Európát bejártam autóval, tizennyolc éves korom óta vezetek, mindent összevetve, hány éve is... Na, de ezt hagyjuk!

A két rendőr alig bírja viszatartani a nevetését. Nemcsak Anna harsány beszédstílusa, hanem inkább mondatainak tartalma miatt.

– Akkor ön már egy éve rendszeresen szabálysértést követ el.

– Az hogy lehet?

– Nem tudja, hogy lakott területen hatvan helyett ötvenre korlátozták a sebességet?

– Mikor? – kérdez vissza Anna sűrűn pislogva, közben pedig arra gondol, micsoda szerencse, hogy a kollégája figyelmeztetésére csak valamivel hatvan fölött hajtott, mert ha ő nem telefonált volna, akkor bőven túllépte volna a hetvenet.

– Több mint egy éve – hangzik a lesújtó válasz.

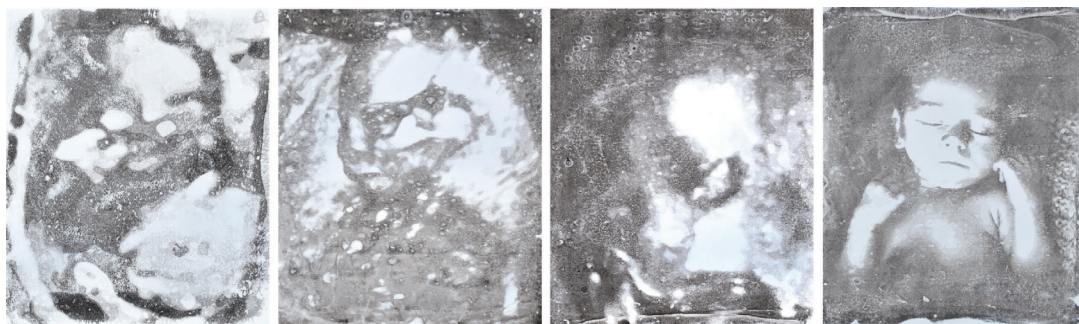
Anna nem esik kétségbe. Hatalmas kacagásban tör ki, mint mindig, ha úgy érzi, rajtakapták valamin.

– Nahát, erről valahogy lemaradtam! Remélem, azért nem fognak megbüntetni!

A két rendőrré is hatással van gurgulázó nevetése, már nem is próbálják leplezni, mennyire komikus számukra ez a jelenet.

– Ha már ilyen szépen kér, ezúttal eltekintünk a bírságtól, de ha még egyszer elcsúszunk...

– Nem, nem, soha többé! Bár nem éppen kedvemre való, hogy ötvennel cammogjak. És csak azt sajnálom, hogy a hatvanasról az ötvenesre való csökkentést nem lehet az éveimre is alkalmazni. Azt szívesebben venném.

Kovács Csongó Anikó: Graviditás

múltidéző

SZIKLAY FERENC, A SZLOVENSZKÓI
MAGYARSÁG MINDENESE

Juhász Dósa János

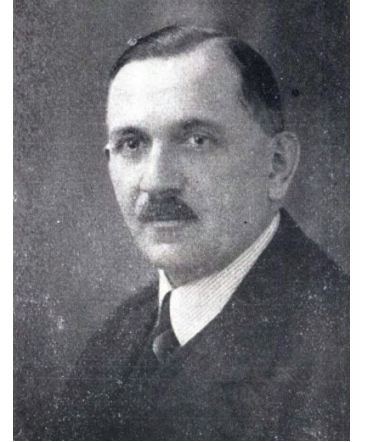
Alaposan szétaprózta magát a 140 éve született Sziklay Ferenc, aki Aranyidán született, Kassán nőtt fel, Kolozsvárott szerzett magyar–latin szakos tanári oklevelet, de első tanári állása Pozsonyhoz kötötte. Ezt követte Szatmárnémeti, majd az akkori legdélibb magyar település, Fehértemplom, míg végül a kör bezárult, s ismét visszatért Kassára. Tipikus monarchiabeli pályasors. Trianon után megfosztották a tanári állásától, így lett a

szlovenszkói magyarság mindenese, vagy ahogy pályatársai írták róla, Szlovenszkó Kazinczyja, hisz folyamatosan tartotta a kapcsolatot mindenkivel, aki számított. Egyesületeket gründolt, antológiákat szerkesztett, s ha mindezek után maradt némi ideje, akkor ő maga is alkotott. Mindenevő volt, s nemcsak az irodalomban. Mesterszinten hegedült, egy ideig mozihegedűsként tartotta fenn magát és a családját (fia, László irodalom-

történész, a magyar–szlovák irodalmi kapcsolatok ápolója volt), de ha úgy tartotta kedve, akkor a festészet sem állt tőle távol. Irodalomtörténeti tanulmányokkal nyitott, megírt pár regényt, alkalmi költőként és drámaíróként is megcsillogtatta a tehetségét. Ő írta az első szlovákiai magyar regényt, amely mi másról is szólhatna, mint arról az annyiszor elátkozott tragikus magyar művészsorsról. A *Hangzatka* főhőse Csermák József cseh

származású hegedűművész, aki magyar művészként szeretett volna karriert befutni. Saját pozsonyi éveit írta meg a *Jöttment* című regényében, amelynek további két része is elkészült, de kéziratban maradt. Drámái közül a *Catullus* és a *Pünkösty lányok* kerültek színpadra annak idején.

„Tán mégsem éltem egészen hiába” – írta egyik versében, de nem vagyok biztos benne, hogy ma már ennyire optimista lenne.

Sziklay Ferenc

A KENYÉR

Éhes vagyok! Hiába panaszkodom, hogy kevés nekem az étel, mert nagyétkű vagyok, nem segítenek rajtam. Hatalmas acél-izomzatom megpütyhedt, lábam reszket, ha az egyórás napi séta után feljövök a lépcsőn. És ha fáradtan végignyúlok az ágyon, fог velem a világ.

Miért ítélték a kiszabott két évvel halálra? Mit tettem én? Művész vagyok. Kellott valaki, aki mintám legyen, hogy a Szépet kőbe véssem az emberek számára. Ő volt. Megmintáztam. Nem őt, csak ő után. Mindent. A Tavaszt, a Kacagást, az Életörömöt, ha jó kedvű volt. De a Démont is, a Bánatot is, ha szeszélyeskedett, vagy szomorkodott. Milyen színes volt a teste! Csupa élet! Nem, maga a sokszínű élet! Nekem? A művészetem forrása, az ihletőm, a műszám. Belőle áradt rajtam keresztül az egész világ számára az élet értelme.

És elvették tőlem. Egy kiállításán valami perverz amerikai beleszeretett a szoborba. Nem a szép kellett neki, az eszme, de a test, a kék, amit beleképzelt a Szerellem szobrán át a modelljébe. Kikutatva, ki volt a modell és elvette. Megvette. Pénzen. Egyszer eljött még, amikor rendesen modellt állni szokott nekem, de nem akart levetközni. Azt mondta, hogy szégyelli magát. Hiába beszéltem neki, hogy nem őt mintázom, de a gondolatot, melyet a testébe képelek, buta volt, nem értette meg. Kérleltem, könyörögtem, nem használt. Elment.

Másnap a Szalonba hívtak, hogy vevő jött a Szerelemre. Csodálkoztam rajta, mert úgy szerettem ezt a szobromat,

hogy eszem ágában sem volt eladni. Valami súgta előre, hogy csak a vetélytársam lehet. Az volt. Volt olyan tapintatlan, hogy őt is magával hozta. Fájdalom és düh tombolt bennem, ridegen kijelentettem, hogy a szobor nem eladó.

– De nekem mindenáron kell! – felelte gögösen. – Az értékének a háromszorosát is megadom.

– Ha minden pénzét nekem adja – vágtam vissza még gögösebben –, akkor sem adom! Engem nem lehet pénzen megvenni, elégedjék meg az úr, hogy megvette a modelljét!

– De én mint a miss vőlegénye, nem tűrhetem, hogy a menyasszonyom testét az egész világ bámulja!

– Azt hiszi az úr, hogy mindenki olyan állat, mint ön, aki a művészi alkotás mögött a kéjes női testet keresi?

Felpattant benne az amerikai önhietség:

– Így mer Ön beszélni az Unió fiával?

– Nekem nem imponál, akárki fia-borja az úr, a szobor az enyém, azt tőlem senki el nem veheti, ha az egész amerikai hajóhadat ideküldik, akkor sem!

– Majd meglátjuk! – kiáltotta. Erei kidagadtak a halántékán a méregtől, hirtelen megragadta a szobrot, s mielőtt megakadályozhattam volna, a földre rántotta. Letörött az a csodás kar, mely nekem szentség volt, mely soha meg nem ölelt, melyet félénk szeméremmel érintettem meg, mikor kitapogattam bársonyos bőre alatt az izmokat, hogy egy titkos forma-szépsége se vesszen el. Felordítottam fájdalommban.

A nehéz ember bokszoló állásba zökken, támadóan. Nem vártam meg az ütését, előntötte az agyamat a vér, egyetlen ökölcsapással leütöttem.

Hát igazság az, hogy ezért elítéltek?

„Erős felindulásban elkövetett, halált okozó súlyos testi sértés.” Oh, be csúnya ez! Hát nem az a másik volt a közönséges gyilkos, aki előre megfontolt szándékkal megölte a Szépet, a Szerelmet? Engem! Nem vagyok én százszor ártatlanabb, mint az a leütött vadállat?

*

Csak legalább azt engednék meg a börtönben, hogy dolgozhassam! Úgy szeretném megtudni, csakugyan ő adott-e nekem alkotóerőt, vagy csak képzelődés volt az egész? Magamtól is menne?

Álmomban alkotok. Lázasan, sietve... Olyan különös ez! Tudom mindig, hogy csak álmodom és nem is akarok fölébredni, hogy tovább tartson a kínzó boldogság, amit a munka ad! Borzasztóan szenvedek. Csak egy maréknyi agyagot kaphatnék! Egy héttel ezelőtt betörtem az ablakot. Hirtelen ugrottam fel az ágyból ébresztőkor, elszédültem, nekiestem az üvegnek, a fejemet is beszakítottam. A betegszobába vittek, ma kerültem vissza a régi cellámba. Az üveg újra a helyén van és körülötte friss gitt. Első örömmöm, amióta itt vagyok. Valami, amit gyúrni lehet. Felujjongtam. Lázasan kapartam ki a körmömmel, reszketett kezemben az alaktalan maszsa. Alaktalan? Dehogy! Ott, ott van benne az eszme, csak formába kell gyúrni. Minden

eszme benne él az anyagban, csak a fölöslegtől kell megszabadítani. De mit csináljak belőle? Ebből a maroknyi valamiből melyik hatalmas gondolatomnak adjak életet? Hiszen úgy megrohant egyszerre minden, lelkembe zsúfolódott álmom, szenvedésem, szegyémenem, hogy teljesen elfojtotta a gondolkodásomat. Nem tudtam, mit csináljak, csak a kezem dolgozott. A lelkem mélyéről vezethette valami titkos erő, amiről nem tudok számot adni. A Vágy lehetne a címe. Ő, megint csak ő! Hát mégse tudok szabadulni tőle? Az emléke is uralkodik rajtam? Csak általa vergődtem világhírre? Nélküle semmi sem vagyok?

Kétségbeesetten gyúrtam össze görcsös tenyeremben. Most már mást akartam formálni belőle. Izmos férfi-alakot. A régi magamat, amire éppen úgy vágytam talán, mint utána. Ha kint lehetnék, kivéshetném nagyban! Márványba! Nem, inkább bronzba, az erősebb lenne! Győztem, győztem! Nélküle is vagyok!

Bejött a fogházőr, észrevette, hogy elloptam a gittet. Durván rám rivallt:

– Aha! Meg akarunk szökni?

– Ostoba! – feleltem – Azt hiszi, hogy a vasrácsot is ki tudom kaparni a tíz körmömmel?

– Hát akkor minek kellett?

Fel is jelentett. Kihallgatásra vittek az igazgató elé.

– Minek szedte ki azt a gittet?

– Megettem, mert éhes voltam – feleltem.

– Fel kell kutatni a celláját. Ez már parancs is volt a porkolábnak. Pár perc múlva

visszajött a börtönőr, s hozta is a szobrocskát.

– Megvan a gitt! – kiáltott fel a porkoláb gúnyos diadalal.

– Mi ez?! – kérdezte szigorúan, de inkább már csak tetetett haraggal, hogy a foglár előtt tartsa a tekintélyét.

– Uram – feleltem hevesen –, én művész vagyok! Ha nem alkothatok, az a halálom!

– Ez itt marad nálam. Megpróbálom kieszközölni, hogy dolgozhasson. Csak legyen türelemmel. De az új gittet ki ne szedje, mert azt kénytelen lennék a kincstár szándékos megkárosításának minősíteni!

*

Hogy ez eddig nem jutott az eszembe? Hisz a kenyérből is lehet szobrot gyúrni, azt csak nem lehet a kincstár szándékos megkárosításának minősíteni! Reszketve vártam az ebédidőt. Végre! Hozzák! Egy cipót két napra. Kivájtam a belét és szoborra formáltam, csak a száraz héjakon rágódtam, csak este, a sötétben kezdtem el szédülni.

Rettentő gondolat! Kettő között választhatok. Ha a számtól vonom meg a kenyeret, éhen halok lassan, de ha megeszem azt, amit eszmévé lehet teremteni, megőrülök. Mit tegyek, Istenem, mit tegyek?

Eh! Nem bánom! Tudom, hogy belebetegszem, tudom, hogy ez a végem, de az alkotás vágya nagyobb bennem, mint az élet vágya! Inkább belepusztulok, de kell nekem ez a kenyér! A lelkemnek inkább, mint a gyomromnak. Legalább, amíg bírom, éljek emberi életet. Lelki életet, nem gyomoréletet!

A MEDVE KARÁCSONYKOR

Balla Margit

Mackó és Mamóka még a nyár derekán barátkoztak össze, amikor magasan járt a nap és forróság árasztotta el az erdőt. Mamóka ezeken a kánikulai napokon a hajnali és az esti órákra időzítette a sétáit, hogy sem ő, sem kedves Vacak kutyája ki ne tikkadjanak, ahogy átvágnak a nagyréten a tó felé.

Egy ilyen forró nap estéjén, amikor szellő nem rebtent, és a meleg levegő úgy ragadt rájuk, mint a méz, amibe még mintha az idő is beleragadt volna – nos, egy ilyen napon találkoztak Mackóval. Ez azért nem hétköznapi dolog, hogy egy kis medvebocs fényes nappal egyedül sétál a tó körül. Egy ilyen kismedvének még az anyja mellett a helye, hogy megtanulja, hogyan kell medvének lenni, s közben a mama vigyáz rá. De néha olyan is megesik, aminek nem volna szabad, így aztán Mackó anyja nélkül kóborolt. Már nem is tudta, mióta.

Vacak kutya, ahogy felnézett egy szikkadt fűcsomó szaglászásából, felvonított ijedtében. Mackó még sosem látott kutyát, ugatást sem hallott, és úgy meglepődött, hogy szaladni is elfelejtett. Lehuppant a fenekére, bevárta a felé közelítő négy lábút és a mögötte közelítő kétfő lábút. Mamóka volt az egyetlen hármójuk közül, aki nem ijedt meg. Megpróbálta szaporázni a lépteit, hogy megelőzze az esetleges veszekedést a megszeppent medvebocs és a még inkább megszeppent Vacak kutya között.

– Vacak, ne hangoskodj! – szólt Mamóka Vacakra.

Vacak hátrált pár lépést a gazdája felé, de nem teljes meggyőződéssel.

– És mi van, ha megesz? – kérdezte.

– Nem bánt, nézd, szelíd, mint egy bárány! – mosolygott a kismedvére Mamóka, és megsimogatta a fejét. – No, gyere, hazaviszünk, megetetünk, aztán majd kitaláljuk, mi lesz.

A kismedve nem bírt megszólalni, Vacak pedig bólintott.

– Jó, legyen, ahogy akarod. De egy rossz mozdulat, és harapok! – morogta.

– Ugyan, Vacak, hisz a légynek se tudsz ártani – ingatta a fejét Mamóka.

– A légynek nem, de a medvének igen. Vagyis lehet, hogy igen... előfordulhat! – azzal Vacak megindult hazafele.

Mamóka pedig, aki nagyon jól tudott elárvult lényeket

vigasztalni, megfogta Mackó kezét, és azt mondta:

– Gyere, keresünk valami ennivalót. Aztán átalszod nálunk a karácsonyt, tavasszal pedig, amikor már nagy medve leszel, mehatsz, amerre kedved tartja – vagy akár maradhatsz is. Ráérsz kitalálni.

Mackó nem tudta, mi az a tél, és azt végképp nem, mi az a karácsony, de éhes volt, ezért Mamóka után szegődött.

Mamóka egy aprócska faházban lakott az erdőben, ahogy az ilyen mamókák szoktak. Ezt a gyógynövényilátú kis lakot az erdő minden szarvasa, őze, rókája, cinkéje és fakopáncsa ismerte. Mackónak rögtön megtetszett, de igazán akkor szerette meg, amikor Mamóka elővárázsolta a mézes üveget, meg egyéb, medvének való jókat a konyhakredencből.

– Gyere, Mackó, egyél – invitálta Mamóka.

Mackó nem habozott, és bár a székre nem mert leülni, hiszen sose látott még olyat, de amit kapott, jóízűen elfogyasztotta.

– Köszönöm! – ezt volt Mackó első szava.

Mamóka és Vacak összenéztek, és bólintottak: most már Vacak is tudta, hogy jó medvét találtak. Mackónak a vénasszonyok nyara rengeteg tanulást hozott: meg kellett tanulnia, hogyan kell széken ülni, tányér fölött enni, tálból inni, ahogy Vacak. Megtanulta, hogyan kell ágyban aludni és mosakodni. Elkísérte Mamókát a hajnali meg az esti sétáira, mert Mamóka szerint a gyógynövények olyankor adják oda a varázserejüket a legszívesebben. Éjszakánként körbejárta a házikót, megbámulta Vacakkal a csillagokat, nappal elriasztotta a korai szilvát és körtét dézsmáló szajkókat és seregélyeket. Megtanulta azt is, hogyan kell elbújni a fészkerbe, amikor egy-egy ember jön Mamókához gyógynövényért, teáért.

– Mackókám, én tudom, hogy te a légynek se ártasz, de az emberek nem tudják, így aztán félnének, ha meglátnának. Ami, lehet, hogy nem is lenne akkora baj! – mosolygott el Mamóka, ilyenkor ezer ránc szaladt szét az arcán, és csillagok világítottak a szemében. Mackó legalábbis így látta.

– Semmi gond, elvagyok én a gereblyékkal, amíg itt vannak a vendégek – vigyorgott Mackó.

Szerette a fészert, a sokféle eszközt, a gereblyék fogaiba

akadt levelek illatát. Amikor sokáig maradtak a vendégek – mert maguk sem tudták, mi bajuk van, és Mamókának először ki kellett találni, hogy aztán teát adjon a bajra –, Mackó leheveredett a fészkerben a sarokba, és csak hallgatta az őszi szelek suttogását a deszkákon túl. El-elszundított néha, és ahogy őszbe fordult az idő, a szundítások egyre hosszabbak lettek. Mire eljött a november, Mackóból jól megtermett medve vált, és igen hasznos segítség volt a ház körül.

– Jaj, Mackókám, lassan visszatérsz az erdőbe a tied közé. De fogsz hiányozni!

Mackó nem szerette hallani az efféle beszédet, mert úgy érezte, Mamóka és Vacak az övéi, nem pedig más, ismeretlen medvék.

– No, nem baj, alszol rá még egyet, ugye, Mackókám? Februárig?

– Hmm, Mamóka, ne mondj ilyet! Látni szeretném a karácsonyt! Azt mondtad, hogy szép!

– Mackókám, a természet ellen nem lehet küzdeni. Ha az alvásnak van itt az ideje, akkor aludni kell – volt erre Mamóka válasza, de Mackónak ez nem tetszett.

– Nem akarok aludni – dacoskodott, amikor Mamóka a téli alvásra alkalmas helyeket mutatta neki a házban.

– Itt a díványon is kényelmesen lehetsz, Mackókám, de a kályha előtt a nagy fotel is igen jó hely! – próbálta Mamóka rábeszélni őt az alvásra. – Lefényképezzük a karácsonyfát, és félretesszük neked a mézeskalácsodat, jó? Februárban is finom!

– De én karácsonykor akarom enni, nem februárban!

– De télen aludni fogsz! A medvék nem tudnak ébren maradni! – tiltakozott Vacak.

– Hát majd ti felébresztetek, ha eljön az ideje! Csak próbáljátok meg! Én mindenesetre gyakorolni fogom!

Vacak és Mamóka ingatta a fejét, ahogy figyelték Mackót, amint kitémasztja nagy körmeivel a szemhéját, meg pofogtatja magát, vagy hideg vízbe nyúl, hogy ébren maradjon. De ez később egyre nehezebben ment neki, decemberre már majdnem az egész napot átszunyókálta.

– Mackókám, ne kínozd magad, aludj szépen! – simogatta Mamóka Mackó szép barna fejét.

– De akkor lemaradok a karácsonyról! – erősködött Mackó, aztán egy hatalmasat ásítva elaludt.

Balázs Géza illusztrációja

– Hagyjuk aludni – sóhajtott Vacak az egyik téli napon. – Nem fog megharagudni ránk.

– Az igaz, de számít ránk! No, majd kitalálunk valami hatásos ébresztőt.

Vacak bólintott, mert tudta, Mamókának mindig van egy csoda a tarsolyában. Így aztán kettecskén készültek a karácsonyra, egy alvó medvét kerülgetve a kandalló előtt. Mamóka megsütötte a mézeskalácsot, és egy nagy dobozzal eldugott belőle az alvó medve háta mögé a díványra, nehogy Vacak kutya kóstolgatási szendélyétől hajtva megegye az összeset, Vacak kutya pedig megkérte a cinkéket és az őszapókat, hogy költözzenek a ház előtti nagy fenyőfára karácsonyi díszül. Közben pedig erősen gondolkodtak, mi lenne a leghatásosabb ébresztő.

Mire eljött a karácsony, a terv készen állt. Mamóka meggyújtotta a karácsonyi gyertyákat, és szólt Vacak kutyának, hogy készüljön. A konyhaasztalra készítette az összes fém lábost és fazekat, Vacakot felparancsolta az asztalra, egy vödör hideg vizet vitt a kandallóhoz, meg egy üveg mézet.

– Előre is elnézést kérek a következőért, de a karácsony miatt megéri! – kiabált ki Mamóka a fenyőfára a madaraknak, majd intett Vacaknak, hogy rajta! Vacak erre egy jó erős rúgással lerúgta az ősz-

szes edényt az asztalról, azok hatalmas robajjal és csörömpöléssel értek földet. Ekkor Mamóka hideg vizet locsolt az alvó mackó arcába, hogy az menten fölpattant. Mamóka odatartott a medve orra alá a mézes üveget egy nagy kanállal.

– Boldog karácsonyt, Mackókám!

Mackó visszaszédült a díványra.

– Hogy mi? Már karácsony van?

Mackó, törölgetve magáról a vizet, végignézett a gyertyákon, az asztalra készített mézeskalácson és az előtte sorakozó, magára láthatóan roppant büszke Vacakon és Mamókán.

– Nahát, ez gyönyörű! Köszönöm! – sóhajtott, majd úgy, ahogy volt, visszaaludt. Mamóka azért még dugott a szájába egy kanál mézet, de az ízet Mackó már csak álmodta. Februárig föl se tudták ébreszteni – bár nem is próbálták.

Vacak és Mamóka félretették Mackó mézeskalácsát, elmajszolták a magukét, a morzsáikat meg a karácsonyfá madarainak adták.

– Jól sikerült! Boldog karácsonyunk van! – nézett a kutyájára Mamóka.

– Bizony! – és mintha Mackó is bólintott volna álmodott, mert arról álmodott, hogy ő az első medve, aki meglátta a karácsonyt.

IRÁNYTŰ – fiatal írók rovata

KÁRTEVŐK

Jancsó Nóra

A hajnali szmogban épp-hogy sikerül elugranom a szemetes mögül, amikor az életunt munkások kiöntik a hulladékot. Émelyítő szagú konzervek és kiürült borosüvegek zuhannak a kocsi hátuljába, apám szemétnyomai ismeretlenekével keverednek. Ahogy próbálok elsurranni a helyszínről, üvegszilánkba taposok. Sebet ejt csupasz talpamon, egy vékony, bíbor csermely indul útnak belőle. Így jár, aki későn kel.

A napkorong még meghúzódva vár a tömbházak mögött, de a pirkadat első sugarai már az aszfaltot cirógatják. A városi zajok szimfóniája halkán duruzsol, és a megszokottnál kevesebb ítélező tekintet üdvözlő, ahogy arrébb kódorgok, és leporolom magam. Hosszúra nőtt körmeim beleakadnak szőrmebundámba, miközben egy kikukázott szendvicsmaradványt habzsolok. Megszenvedtem érte, majdnem egy patkánycsapda áldozata lettem – félre is tettem, hátha még fel-

használhatom –, szóval úgy érzem, kiérdemeltem. Apám legalább véletlenül hagyott egy kis alamizsnát szégyellt porontyának. Néhány jókora harapással eltüntettem, továbbálllok, mielőtt a lakása előtti szemetesnél összefuthatnánk. Azért a látszatot mégiscsak fenn kell tartani. Nagy, szederre emlékeztető szemével biztosan szígyenkezve tekintene rám, de bennem a korgó gyomor és emésztő bosszúvágy mellett már nincs helye a szégyennek.

Megbújok az eresz alatt a sarkon, csak a bejárati ajtó csapódását hallom. Biztosan ő az, vaskos lábai ismerős kopogásához ezúttal magas sarkú topánkák hangja társul. Megvárom, amíg eltűnnek a téglavörös falak rengetegében, mielőtt közelebb settenkednék az ajtóhoz. Amikor a rövidnadrágot és felemás bokazoknit viselő, csipás szemű férfi kitarja az ajtót, egy gyors mozdulattal én is besurranok mellette. Ahogy befurakodok, a vaskos fémlap szinte nekicsapódik gyen-

ge vállamnak. Végre kitérom megvetett apám ajtaját.

Friss bacon- és sajtszag köszönt rám a földszinti lakásba lépve. A függönyök résznyire elhúzva, a szobát egy falatnyi fénycsóván keresztül tölti be világosság. Lépteimre halvány vízcseppek kenődnek el a márványpadlón: nemrég moshattak fel. Óvatosan közelítek, amíg a menyeyi illat el nem ér hozzám. Észreveszem az asztalon heverő ételmaradékot. Az ajtótól nem messze elhelyezem a begyűjtött csapókaros csapdát – már csak a biztonság kedvéért is –, utána azonnal engedelmeskedem a túlrejt szilva hívásának. A gyümölcs kéreti magát, szinte legurul az asztal sarkáról. Egy vadállat mohóságával vetem rá magam és habzsolni kezdem, amíg kissé le nem nyugszik zakatoló pulzusom. Aztán egy másik szilvát is megragadok, de azt már kimért lassúsággal ízlelem. Összehasonlítom képzeletemet a valósággal. Mind a tizenhat fogammal beleharapok, de amire igazán kiélvezhetném

a zamatát, máris köphetem a magot kiábrándultan. Következő prédám egy nyitott halkonzerv lenne, félig kibontott fém fedelével szinte kacérkodik velem, amikor egy ismeretlen zörej csapja meg a fülem.

A folyosó felől érkezik. Ha nem vonja el a figyelmemet az éhség, óvatosabb vagyok. Teljesen bebújok az asztal alá, így talán késleltethetem a találkozást, hátra észre sem veszek. Sohasem volt az a figyelmes fajta, de az asztalon heverő szilvamag túlságosan árulkodó jel.

– Tudom, hogy ott vagy! – hallom apám ismerős hangját. A hangot, amivel kislánykoromban dorgált. Muszáj lesz felfedni magam.

– Szia, apa! – mondom, miközben előbújok. Hangom a megszokott alt helyett gyámoltalan cincogáshoz hasonlít. Ő az ajtókeretnek támaszkodik, és messziről néz, mintha irtózna tőlem. Felemészt ez a szertartásos síri csend, érzem, ahogy a tekintete ízekre cincál. Kezdetben a kétes foltokkal díszített

bundámat vizslatja, majd a sebet, amiről korábban le-töröltem a vért. Most úgy érzem, metsző pillantásától újra kiserken. Megalázó, de megpróbálok szánalmat kel-tő mosolyt erőltetni arcom-ra – mindig is ellágyította a védtelenség –, talán ezúttal is beválna, ha nem venné észre hiányos fogsorom, azt a gyéren eloszló tizenhat fogat. Az undor kioltja benne az együttérzés minden lehetséges szikráját.

– Egyél valamit, mielőtt elmész! – mondja.

A hűtő felé indul, széles háta a beáradó fényben szinte izzik, így még irtózatosabb, mint amilyen a súlyos árnyékban volt. Talán a sötét az oka, hogy nem veszi észre a csapdát, talán csupán meg-részegeült saját kedvességétől.

– Te patkány! – üvölti nekem, ahogy máskor is szokta, miközben lábából patkában ömlik a vér, az arca pedig eltorzul a fájdalomtól. Már nem képes megbántani, ahogy régen, csak a helyzet abszurditása zavar.

ÓCEÁNBA DOBOTT MOSOGATÓSZIVACS

Bakoš Orsolya Virág

Egy óceánba dobott mosogatószivacs vagyok.

A teafilter zsinórja kicsúszik a kezemből és csobbanva visszapottyann a csészébe, ezzel kilötytyintve egy kevés fekete teát. Kihűlt már, csak az időmet húzom vele. Felállok és a mosogatóba öntöm. A kiázott filtert a kukába dobom.

Megnyitom a csapot, majd ujjamat a vízszög alá dugva várom, hogy felmelegedjen. Kezembe veszem a szivacsot, majd teszek rá mosogatószert. Bevizezem és meg-

nyomogatom, hogy felhabosodjon. Sokáig súrolom a bögrém, pedig nem piszkos és a tea sem fogta be. Tisztára akarom mosni. Annyira tisztára, hogy egy teára, egy kávéra se emlékezzen. De egy bögre nem tud új életet kezdeni, pont ahogyan én sem. Az életem nem egy üzenet, amit törölni lehet és újraírni, ha nem tetszik.

Lassan mostam a szivacsot. Erősen az öklömbe szorítottam, majd amint kinyomtam belőle az összes vizet, a csap-

alá tartva elengedtem és figyeltem, ahogy ismét megszívja magát.

Elzártam a csapot. Kezemben a nehéz, vízzel teli szivacs. Képtelen többet magába fogadni. Elképzelve, hogy ezt a tenyéryi szivacsot egy óceánba hajítom. Mélyen legbelül várom, hogy a világ összes folyadékát magába szívja, pedig tudom, hogy ez az egyszerű szivacs képtelen rá.

Pontosan így érzem magam, mióta a fővárosba költöztem.

Hiába nyomtam ki magamból az eddig összegyűjtött összes folyadékot, itt pár hónap alatt magamba szívtam ugyanazt a mennyiséget. Beteltem. Nem fér belém több barátság, több szerelem, több művészettörténet tananyag, vagy több szórakozás hajnalig.

A mosogatóba ejtett vizes szivacsot bámulom. Muta-tóujjammal lassan megnyomom, így a felszívott víz kis része távozik. Megnyitom pár másodpercre a csapot. A szivacs ismét megtelik. El-

játszom ezt párszor. A szerkezete puhul, gyengül. Jobb lesz a tapintása, kedvesebb a kéznek.

Lehet, hogy nekem is ezt kell tennem. Addig-addig kell facsarnom magamból a negatív élményeket, mígnem teljesen ellazulok, hiszen már csak pozitív élmények maradnak. Meg kell tanulnom elengedni mindent, amire nincs szükségem, hiszen én is csak egy szivacs vagyok, amelyik képtelen magába szívni az óceánt.

A LEGJOBB TÁRS

Frigula Bianka

Ma délután megházasodtam. Barátnóm adott össze minket a kertben, mert a párommal nem akartunk nagy felhajtást. Vagyis inkább én nem. Ő mindennel egyetért, amit mondok.

Jó természete ellenére sokan kifogásolták a választásomat. Nem mindenki adta ránk áldását.

– Ő? Miért pont ő? Bárki mást találhattál volna. Tényleg bárki mást.

Ilyeneket mondtak a szerelmemről. Hát nem kiábrándító? Ezeket az embereket a párom rendre lemorogta, de mindig eszébe juttatom, a lényeg az, hogy én szeretem őt. Márpedig egy kapcsolatban a szeretet és az egymás

közi bizalom a legfontosabb, nem igaz? Mi pedig odavagyunk egymásért. Minden egyes nap, amikor hazajövök a munkából, ő már az ajtóban vár rám kedvenc játékával. Ilyenkor mindig megsimogatom a hasát, azt nagyon szereti.

Ő a leghűségesebb társ, akit magam mellé választhattam.

Sosem fog megcsalni, ebben biztos vagyok. Ráadásul mindig olyan jókat beszélgetünk. Vagyis inkább én beszélek, ő csillogó szemekkel hallgat.

Vizont nem csak jó hallgatóság, de nagyon ügyes is. Sok mindenre megtanítottam. Például át tud ugorni egy karikán, tud pörögni, tudja, hogy a folyosóra nem

pisilünk, és már a csirkéket sem kergeti, ha elviszem őt a nagymamához.

Társak lettünk, míg a halál el nem választ. Boldogan fogunk élni együtt, azt már most megmondom. Egyik férfi sem ér fel hozzá. Ilyen társat, mint Ő, nem mindenki talál.

Igazán jó fiú ez a Buksi.

Hiányzik a könyvtárából egy regény, verseskötet, antológia vagy irodalmi kiadvány? Egy felvidéki szerző régebbi könyvét keresi? Forduljon hozzánk bizalommal, szívesen segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a **helyorseg@liliumaurum.sk** címen!

Évfordulók

5 évvel ezelőtt (1948. április 6. – 2018. december 18.) hunyt el **Grendel Lajos** író, kritikus, szerkesztő, a II. világháború utáni (cseh)szlovákiai, illetve összmagyar irodalom jelentős alkotója. Regényeit, novelláit mind a magyarországi, mind a szlovákiai kritika elismeréssel fogadta, számos művét lefordították idegen nyelvekre. Kritikai, esszéírói és publicisztikai munkássága is jelentős.

20 évvel ezelőtt (1948. január 29. – 2003. december 26.) hunyt el **Zalabai Zsigmond** irodalomkritikus, esszé- és közíró, szociográfus, szerkesztő, műfordító, irodalom-, művelődés- és könyvtárszervező. A II. világháború utáni (cseh)szlovákiai magyar irodalom és művelődés egyik kiemelkedő alkotója, szervezője. A somorjai Bibliotheca Hungarica megszervezésében övé a legfőbb érdem. A somorjai városi könyvtár 2008-ban az ő nevét vette fel.

80 évvel ezelőtt (1883. október 11. – 1943. december 19.) hunyt el **Sziklay Ferenc** író, kritikus, drámaíró, irodalom- és művelődésszervező, a két világháború közti csehszlovákiai magyar közélet kiemelkedő képviselője. A kassai Kazinczy Társaság újjászervezője, a Kazinczy Könyv- és Lapkiadó Szövetkezet létrehozója. Regényei, elbeszéléskötetei jelentek meg, színműveket írt és fordított.

85 évvel ezelőtt (1938. december 13. – 1993. június 11.) született **Kulcsár Tibor** költő, műfordító, tankönyvszerző, irodalomtörténész. Verseskötetei, tankönyvei mellett monográfiát írt Fábry Zoltán pályakezdéséről (1994). 2006-tól a Pozsonyi Magyar Tannyelvű Alapiskola és Gimnázium évente megrendezésre kerülő s nevét viselő, a szlovákiai magyar irodalom alkotásait megszólaltató országos vers- és prózamondó versennyel őrzi emlékét.

100 évvel ezelőtt (1923. december 28. – 2012. május 1.) született **Monoszló Dezső** költő, író, kritikus, hangjátékszerző, műfordító, szerkesztő. Verses- és elbeszéléskötetei nagymértékben hozzájárultak a II. világháború utáni csehszlovákiai magyar irodalom megújulásához. A *milliomos halála* (1969, csonkítatlan kiadás: 1991) című regénye a csehszlovákiai magyar epika jelentős teljesítménye.

125 évvel ezelőtt (1898. december 23. – 1982. augusztus 6.) született **Egri Viktor** író, drámaíró, színházi író, kritikus, szerkesztő. 1945 után az újjászerveződő és új öntudatra ébredő csehszlovákiai magyar irodalom termékeny és ügybuzgalommal tele alkotója és szervezője Pozsonyban. Három kötetet szánt önéletrajzának (*Angyalbőrben*, 1977, *Társakkal és társtalanul*, 1978, *A hallgatás évei*, 1980), könyv- és színikritikái széles körű tájékozottságáról, kifinomult ízléséről vallanak.

GYŐRI KÖNYVSZALON

A novemberben zajló Győri Könyvszalón eseményén az idén is Hodossy Gyula költő, író, a SZMÍT elnöke képviselte Dunaszerdahelyt és az irodalmat is. A program keretében a Győri Nemzeti Színház Pódiumszínpadán *Rossz napok* című verseskötetéről Tóth László író-költővel az Ambrosia webfolyóirat szerkesztője, Szalai Zsolt költő beszélgetett, és bemutatkozott a közönségnek Bíró Szabolcs író is.

A 22. Győri Könyvszalón Alkotói díját Zalán Tibor költő, író, drámaíró kapta.

Balról a második Hodossy Gyula, a harmadik Zalán Tibor

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Balázs Géza (1959) festő, grafikus, Komárom
Bakoš Orsolya Virág (2004) tanuló, Keszegfalva
Bolemant László (1968) költő, műfordító, fotós, Bajcs
Bordás Sándor (1952) pszichológus, Dunaszerdahely
Fiala Ilona (1956) író, Pozsony
Frigula Bianka (2005) tanuló, Nyékvárkony
Fülöp Antal (1943) író, publicista, Komárom
Gergely László (1958) grafikus, képregényrajzoló, Szigetvár
Gróh Gáspár (1953) irodalomtörténész, szerkesztő, író, Budapest
Jancsó Nóra (2003) költő, egyetemi hallgató, Csíkszereda
Juhász Dósa János (1969) újságíró, szerkesztő, Balogfala
Juhász Kornélia (1990) költő, író, Komárom
Kákonyi Lucia (1957) író, Budapest
Katona Nikolas (1993) költő, Nagymegyer
Kégl Ildikó (1976), író, költő, kritikus, újságíró, Miskolc

Krausz Tivadar (1963) költő, író, Budapest
Miglinzi Éva (1968) művészeti író, design-menedzser, Tatabánya
Monoszló Dezső (1923–2012) költő, író, jogász, Budapest–Bécs
Nagy Erika (1961) író, szerkesztő, Nyárasd
Póda Erzsébet (1965) újságíró, író, szerkesztő, Pódafa
Simek Valéria (1953) költő, Bakonycsérnye
Sziklay Ferenc (1883–1943) író, újságíró, tanár, Aranyida–Kassa
Tamási Orosz János (1953) író, szerkesztő, Budapest
Tóth N. Katalin (1975) író, Sáró
Tóth László (1949) költő, író, művelődéstörténész, szerkesztő, Dunaszerdahely
Z. Németh István (1969) költő, író, szerkesztő, Csicsó

Lapszámunkat a Szentmihályfán élő **Kovács Csongó Anikó** képzőművész alkotásaival illusztráltuk.

rejtvény

MONOSZLÓY DEZSŐ VERSEI NYOLC IRÁNYBAN

Száz éve, 1923. december 28-án született Monoszló Dezső költő, író, műfordító. Rejtvényünkben 56 versének címét rejtettük el nyolc irányban. A megfejtés: egy újabb verscím. Beküldési határidő: december 31. Novemberi rejtvényünk nyertese Szabó Veronika (Kürt). Gratulálunk!

A FAL	ESIK	RÉMÜLET
A BÖLCS	FAGYLALT	SÁRI
A CÁPA	FAJVÉDELEM	SÉTA
A FÉNYHEZ	FÜGGŐLEGES TÁJKÉP	SORSOK
A GYÁVA	FUI	SZALONSPICC
A TÚZRÓL	HOPP	SZERETLEK
ÁRVÍZ	IRÁNY	TERÉZKE
ASZTAL	KÉTSÉG	TERVEZÉS
AZ OTTHON	KODÁLY	TÖLTÉSSZIM-
BÁJOLÁS	KÓRUS	METRIA
BIZTATÓ	LEPKEVERS	TUDATHASADÁS
BOGÁRSZERELEM	LEVÉL	TUS ALATT
BÚCSÚ	MEDDIG TART	ÜLNEK
CSEREBERE	MENE, TEKEL...	URF
CSÓK	MOZAIK	ÜVEGBAGOLY
DISSZONANCIA	MUFTI	VAMPIRELLA
DIVAT	MÚLT	VIGASZTALÓ
ÉDEN	NAPTÁR	
EGYEDÜL	PATTAYA	
ELEFÁNT	RAGÁLY	

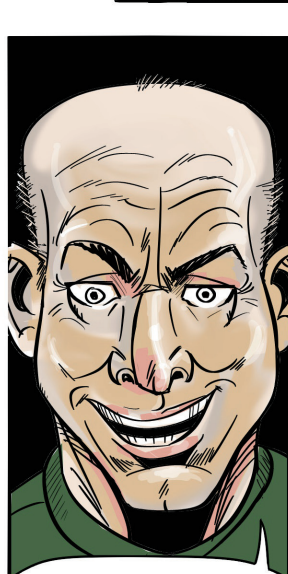
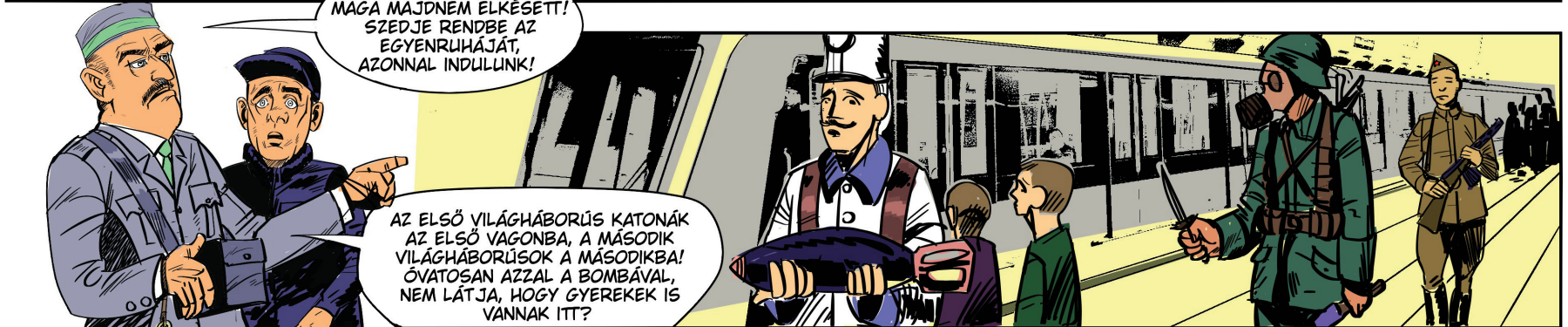
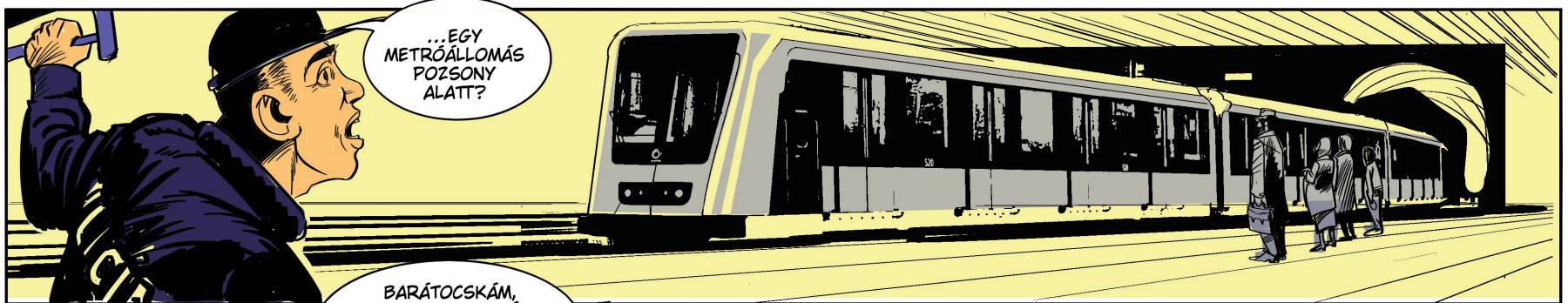
Készítette:
Z. Németh István

S Z E R E T L E K E T E N E M Ú L T
C C I P S N O L A Z S É Z E V R E T
V T I A I Á A F É N Y H E Z D R P T
A R Ö T T C L P U R F A Í Y Ú É K A
P Y Y L F É S O T I S V N S K Ó E L
Á L L K T U S Ó J Á R Á C J A L V A
C Á O Á Ó É M Á K Á R Ú Á L E A E S
A D G A G R S E R I B T L G R T R U
I O A Z Z A U S L I S E Y T É Z S T
C K B O G Á R S Z E R E L E M S O E
N T G T T R A T G I D D E M Ü A R R
A L E T Ó P A E P Ü M É K L L G S É
N A V H P T L M L A L M V É E I O Z
O L Ü O Ó Ő A Ő O E T N E J T V K K
Z Y H N G V A B R Z F T E T A S É E
S G A G Y Á V A Ö Z A Á A K R F É L
S A Ü K A S Z T A L Ű I N Y A I R G
I F E R E B E R E S C T K T A F A L
D I V A T U D A T H A S A D Á S A T

képregény

POZSONYI
METRÓ

TÓTH N. KATALIN
NOVELLÁJÁBÓL
ÍRTA:
Z. NÉMETH ISTVÁN
RAJZOLTA:
GERGELY LÁSZLÓ

NE TÁTSA A SZÁJÁT, INDULJON ELŐKÉSZÍTENI AZ ELSŐ OSZTÁLYT! HAMAROSAN MEGÁLLUNK ÁTKOPUSZTÁN VALAMI HÍRESSÉG MIATT, AKI A FINNSZÁGI VILÁGIFJÚSÁGI TALÁLKOZÓRA TART! AZ EXATLON KIESETT BAJNOKAIT MEG TÁVOLÍTSA EL A GLADIÁTOROKTÓL, VIGYÁZZON A MUMIFIKÁLT MAMUTBÉBIRE MEG A NEANDERVÖLGYI VÉN CSONTOKRA! TARTSA TÁVOL TŐLÜK NAPÓLEON KUTYÁJÁT, ÉRTVE VAGYOK?

